

ÚTMUTATÓ A VÁRMEGYÉK INTEGRÁLT TERÜLETI PROGRAMJAINAK KIDOLGOZÁSÁHOZ ÉS MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ 2021-2027

~~56~~.0 VERZIÓ

~~2023. DECEMBER~~ 2025. DECEMBER

Tartalom

Bevezető	3
1.1 Az ITP 2021-27 helye, szerepe a TOP Plusz tervezési és végrehajtási rendszerében	5
1.2 Az ITP 2021-27 illeszkedése a vármegyét érintő tervezési rendszerbe	6
1.2.1 Partnerség	8
1.3 A vármegye jogkörei az ITP 2021-27 megvalósításában.....	8
1.4 A programozási ciklus	10
1.5 Az ITP 2021-27 összeállítása	12
2. Gyakorlati útmutató az ITP 2021-27 elkészítéséhez.....	14
2.1 A vármegyei forrásfelhasználás stratégiai megalapozása	14
2.1.1 Az ITP 2021-27 viszonya a TOP Plusz intézkedéseihez	14
2.1.2 Az ITP 2021-27 viszonya a területfejlesztési program céljaihoz	17
2.1.3 Az ITP 2021-27 külső területi kapcsolatrendszerének vizsgálata.....	18
2.1.4 Az ITP 2021-27 belső területi kapcsolatrendszerének vizsgálata és a fejlesztési célterületek kijelölése	19
2.1.5 Település-differenciálás, projektkiválasztás	25
2.1.6 Területspecifikus Kiválasztási Kritériumok	28
2.2 A Területspecifikus Kiválasztási Kritériumok szükségessége és kapcsolata az ITP 2021-27 dokumentummal	36
2.3 Az ITP 2021-27 forrásallokációja	38
2.3.1 A vármegyei forráskeret tematikus felosztása	38
2.3.2 A vármegyei forráskeret felhasználási módok szerinti megosztása az egyes intézkedéseken belül.....	41
2.4 Az ITP 2021-27 monitoringja és indikátorvállalásai.....	4544
2.4.1 Az indikátorvállalások szükségessége.....	4745
2.4.2 Az indikátorvállalások indoklása.....	4746
2.5 Az ITP 2021-27 ütemezése.....	4947
2.5.1 A forrásfelhasználás ütemezésének alapelvei.....	4947
1. számú függelék.....	5048

Bevezető

A térségi (városi) gazdaságfejlesztést és a foglalkoztatás erősítését célzó **Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz** (továbbiakban: **TOP Plusz**) lehetőséget biztosít a vármegyei önkormányzat (továbbiakban: területi szereplő¹) igényei és szükségletei alapján meghatározott fejlesztések megvalósítására. A területi szereplő **vármegyék** számára a 2021-2027 közötti programozási időszakban rendelkezésre álló TOP Plusz forráskeret felhasználását a vármegyék területfejlesztési koncepciói és programjai alapozzák meg. E programok, illetve területi stratégiai jellegű tervezési dokumentumok² fókuszja ugyanakkor messze meghaladja a TOP Plusz forrásokból megvalósítható célok és beavatkozások körét. A forrásfelhasználás tervezése érdekében szükséges egy szintén integrált, stratégiai gondolkodásra alapozott dokumentum elkészítése, amely a helyi igényekkel összhangban a rendelkezésre álló TOP Plusz forráskeretek felhasználásának szerkezetét, elvárt eredményeit és ütemezését támasztja alá. Ez a dokumentum az **Integrált Területi Program 2021-27** (továbbiakban: **ITP 2021-27**).

Az ITP 2021-27 dokumentum jelentősége, hogy a területi szereplő vármegyék, **a vármegyei stratégiai tervezési dokumentumokból levezetett ágazati és területi célok** megjelölése, ill. a TOP Plusz forráskeret felosztása mellett tartalmazza a TOP Plusz esetében alkalmazandó **Területi Kiválasztási Eljárásrend** (továbbiakban: **TKR**) eszközként értelmezendő **Területi Kiválasztási Kritérium Rendszert**, amely lehetővé teszi a megvalósításra szánt beavatkozások (fejlesztési projektek) kiválasztását. A vármegyék ezt a teljes tervezési, végrehajtási és monitoring folyamatot a Területfejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Irányító Hatósággal (továbbiakban: IH) együttműködésben végzik.

A 2021-2027-es programozási időszak tervezésének és végrehajtásának jogszabályi keretfeltételeit az alábbi uniós és hazai jogszabályok határozzák meg:

- az Európai Parlament és a Tanács 2021/1060 rendelete a közös rendelkezésekről (a továbbiakban: CPR)
- az Európai Parlament és a Tanács 2021/1058 rendelete az Európai Regionális Fejlesztési Alapról (ERFA) és a Kohéziós Alapról (a továbbiakban: ERFA rendelet)
- az Európai Parlament és a Tanács 2021/1057 rendelete az Európai Szociális Alap Plusz (ESZA+) létrehozásáról és az 1296/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről
- a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (a továbbiakban: Tftv.)
- Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény
- a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI.26.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 290/2014. (XI.26.) Korm. rendelet)
- a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet)
- a Tokaji Borvidékhez tartozó települések a Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék kultúrtáj világörökségi kezelési tervéről szóló 485/2016. (XII. 28.) Korm. rendelet;

¹ 256/2021. Korm. rendelet 29.§ (2) bekezdés alapján

² a fogalom a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program, valamint az integrált területi program gyűjtő-elnevezése, de ezen felül elvárt legalább a vármegye **megyei jogú városával** / városaival stratégiai kérdésekben egyeztetni és annak / azok **integrált településfejlesztési stratégiáját is figyelembe venni**, mint alapinformációkat a tervezéshez

- a 2021-2027 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 256/2021. (V.18.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 256/2021. (V.18.) Korm. rendelet)
- a „Felzárkózó települések” hosszú távú programjának megalapozásáról szóló 1404/2019. (VII. 5.) Korm. határozat (a továbbiakban: 1404/2019. (VII. 5.) Korm. határozat)
- a 2021-2027 időszakra vonatkozó Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz pénzügyi keretének területi felosztásáról szóló 1086/2022. (II. 23.) Korm. határozat (a továbbiakban: 1086/2022. (II. 23.) Korm. határozat)
- a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz éves fejlesztési keretének megállapításáról szóló 1652/2021. (IX. 21.) Korm. határozat
- a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz keretében megvalósuló Előzetes Integrált Területi Programok jóváhagyásáról szóló 1658/2021. (IX. 24.) Korm. határozat (a továbbiakban: 1658/2021. (IX. 24.) Korm. határozat) (hatályon kívül helyezve)
- a Balaton Kiemelt Térség Hosszú Távu Fejlesztési Koncepciójának módosításáról, valamint Fejlesztési Programjáról szóló 1685/2022. (XII. 28.) Korm. határozat
- a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Területfejlesztési Koncepciójáról és Területfejlesztési Programjáról szóló 1457/2022. (IX.23.) Korm. határozat
- a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióról szóló 1/2014. (I. 3.) OGY határozat
- A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet)
- a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz keretében megvalósuló integrált területi programok elfogadásáról szóló 1196/2023. (V. 15.) Korm. határozat

A TOP Plusz elfogadására 2022. december 22-én a C(2022)10008 számú Bizottsági határozattal került sor.

Az elfogadott verzió legfőbb változásai az alábbiak:

- A TOP Plusz 1.1 intézkedésből önálló prioritás jött létre TOP Plusz 6. prioritási tengelyként. A prioritások új megnevezése: 1. prioritás: Élhető vármegye; 6. prioritás: Versenyképes vármegye.
- A vármegyékre jutó indikatív forráskeretének legalább 65%-át a legkevesbé fejlett négy régióban szükséges felhasználni.
- A vármegyékre jutó indikatív forráskeret legalább 10%-át a komplex programmal fejlesztendő járásokban (36 LHH járás) szükséges felhasználni.
- A 4 és 5 számjegyű, állami tulajdonban lévő közutak fejlesztésére a TOP Plusz 1. és 6. prioritások együttes keretösszegének legfeljebb 15%-a fordítható, a 290/2014. (XI. 6.) Korm. rendelet szerinti kedvezményezett járásokban megvalósuló fejlesztésekre, kiemelt figyelemmel a 36 komplex programmal fejlesztendő járásra. Nem kedvezményezett járásban indokolt esetben (pl.: több járást érintő úthálózat folytatódó felújítása vagy hátrányos helyzetű járás teljes úthálózatának igazoltan megfelelő útminősége esetén).
- Energetikai feltételrendszer:
 - Vissza nem térítendő támogatás tervezett a 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerinti kedvezményezett járásokban, valamint az 5000 fő alatti településeken megvalósuló fejlesztések esetében.

- Az ország többi területén megvalósuló fejlesztések esetén kombinált (hitel+VNT) támogatás tervezett. Az eszköz alkalmazásának közgazdasági indoka a támogatott tevékenységek részbeni megtérülő jellege.
- A TOP Plusz az alap és középfokú köznevelési intézmények, illetve kollégiumok fejlesztésére tervezett források legalább 90%-át az állami intézmények támogatására fordítja. Magán oktatási intézményeket nem támogat.
- A program a 36 komplex programmal fejlesztendő járás területén megvalósuló beruházások támogatására fordítja az alap- és középfokú köznevelési intézmények fejlesztésére tervezett, TOP Plusz keretösszeg legalább 15%-át.
- A program a 36 komplex programmal fejlesztendő járás területén megvalósuló beruházások támogatására fordítja a helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztésére tervezett, TOP Plusz keretösszeg legalább 15%-át.
- Fenntartható városfejlesztés keretében az útberuházások stratégiával alátámasztva támogathatók
- Szociális célú városrehabilitáció célú projektekben alapvető elvárás lett a deszegregáció megvalósítása a program keretében a szegregált területen élő hátrányos helyzetű lakosok egy része a város integrált területére kell költözzön, ezzel csökkentve a meglévő szegregátum, veszélyeztetett terület méretét, lakos- és lakásszámát.
- a PO4 szellemiségének megfelelően a helyi humán fejlesztéseknek kifejezetten a társadalmi integrációs célok elérését kell szolgálniuk, alapvetően a Megyei Esélyteremtő Paktumok köré szerveződve, a vármegyei szolgáltatáshiányok felszámolására

Az útmutató mellékletét képezi az ITP 2021-27 dokumentum word sablonja és excel melléklete, valamint a félidei értékelés Útmutatója és sablonja.

1.1 Az ITP 2021-27 helye, szerepe a TOP Plusz tervezési és végrehajtási rendszerében

A vármegyék, a 2014-2020-as programozási időszakhoz hasonlóan, a 2021-2027 időszakban is tervezhetnek a TOP Plusz forrásának meghatározott részével saját vármegyéjük területére. Ezt a korábbi időszakban is alkalmazott Integrált Területi Programok tervezésével és végrehajtásával kell koordinálniuk.

Az új integrált területi programokban (ITP 2021-27) a területi szereplők a koncepcionális és programszintű fejlesztési elképzeléseket vezetik össze a TOP Plusz végleges tartalma alapján támogatható intézkedésekkel. Szerepe, hogy az egyes vármegyékben követhetővé váljon a TOP Plusz forrásainak területi szintű tervezése, felhasználása és eredményessége.

A vármegyék a TOP Plusz végleges verziója, valamint a végleges megyei területfejlesztési koncepció és területfejlesztési program alapján az ITP 2021-27-ben határozzák meg, hogy a TOP Plusz egyes támogatható területein mekkora forrás kerüljön felhasználásra, és ehhez milyen számszerűsíthető eredmények párosulhatnak.

Az ITP 2021-27 tartalmazza azokat a térségi/területi forrásfelhasználási módokat – valamint az ezekhez tartozó forrásfelosztást –, amelyek támogatását a vármegye a saját koncepciója és programja alapján a következő hét év során kulcsfontosságúnak tart, továbbá az egyes fejlesztési ötletek elsődleges kiválasztási kritériumait, amelyek a megvalósítható projektek kiválasztása során érvényesítésre kerülnek.

Fontos végrehajtási feladat a vármegyénél az ITP 2021-27 forrásfelhasználásának lekövetése, azaz a projektek – és ezáltal az egész program – eredményeinek monitorozása. Az eredmények kiértékelése ad ugyanis lehetőséget arra, hogy a vármegye inputot szerezzen a területfejlesztési koncepciója és programja esetleges módosításához, illetve majdan az új koncepció és program megtervezéséhez. Az ITP 2021-27 nyomon követésére az IH félidei és záró szintézis készítését várja el a vármegyétől a 2.4 pontban részletezett iránymutatás alapján, amelyet a CPR rendelet 18. cikk félidős felülvizsgálat is indokol.

1.2 Az ITP 2021-27 illeszkedése a vármegyét érintő tervezési rendszerbe

A vármegyék előző programozási időszakban zajló tervezési folyamata az alábbi lépésekből és feladatokból állt:

1. Megyei szintű helyzetfeltáró dokumentumok elkészítése (2012-ben elkészültek)
2. Megyei területfejlesztési koncepció elkészítése (2014. április végéig elkészültek)
3. Megyei területfejlesztési program elkészítése (2014. július 31-ig elkészültek)
4. 2014-2020 időszak forrásfelhasználását segítő **integrált területi program** (2015. május 11-ig elkészültek, felülvizsgálatuk folyamatos)

A 2014-ben elfogadott **megyei területfejlesztési koncepciók** –a 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet alapján 2021-ben módosítására kerültek.

A szintén 2014-ben elfogadott megyei területfejlesztési programok a fent hivatkozott kormányrendelet alapján 2021. évben szintén felülvizsgálatra kerültek. **Ebben a vármegyéknek meg kell határozniuk azokat a stratégiai fejlesztési, specifikus és horizontális célokat, valamint fejlesztési célterületeket (területi célokat), amelyek a számukra allokált uniós, valamint a hazai és egyéb fejlesztési források felhasználásának orientációját jelentik.**

A felülvizsgált területi tervezési alapidokumentumok szerint, a TOP Plusz végleges tartalmának és a vármegyére allokált uniós forrás összegének ismeretében állítható össze a vármegyei ITP 2021-27, amely tartalmazza:

- a) a vármegye által megfogalmazott stratégiai és területi célokhoz és prioritásokhoz illeszkedő intézkedéseket (a TOP Plusz szakmai tartalmának megfelelően);
- b) az ITP 2021-27 kialakításához végbement partnerségi folyamatokat, egyeztetéseket;
- c) a város-vidék kapcsolatrendszer erősítő intézkedéseket;
- d) az egyes intézkedésekre, felhívásokra, tématerületekre allokált forrásokat;
- e) a fenntartható városfejlesztési eszköz keretében kijelölésre került városok körét és intézkedésenkénti, felhívásonkénti keretösszegét;
- f) a vármegyén belül kialakított forrásfelhasználási eszközöket, módokat és az allokált forrást (lásd 2.1 és 2.2 pontokban), különös tekintettel a kiemelt térségekre és a komplex programokkal fejlesztendő járásokra;
- g) a vármegye által meghatározott kiválasztási kritériumokat;

- h) a vármegyei és fenntartható városfejlesztési számszerűsíthető vállalásokat a TOP Pluszban vállalt indikátorok célértékeihez képest;
- i) a végrehajtás ütemezését;
- j) az ITP 2021-27 eredményeinek nyomon követését, monitorozását, valamint a következtetések tervezésbe történő visszacsatolását lehetővé tevő feladatokat, tevékenységeket.

Ahogy az a bevezetőben is említésre került, a vármegyei szintű stratégiai, tervezési dokumentumok elkészítésének és felülvizsgálatának szabályait a 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet szabályozza. E dokumentumok felülvizsgálatát a megyék 2021. évben a Pénzügyminisztérium Területfejlesztési Tervezési Főosztály (PM TTF) koordinációja mellett végezték.

A megyei területfejlesztési koncepciókat és programokat a vármegyei önkormányzat fogadta el, összhangban a felsőbb szintű tervdokumentumokkal (OFTK, érintett megyék esetében kiemelt térségi területfejlesztési tervek) és a szomszédos vármegyék tervezési dokumentumaival. **A megyei területfejlesztési koncepció és program** tartalmi követelményeit külön sablonok tartalmazzák, melyek az „**Útmutató a megyei önkormányzatok, a főváros és a kiemelt térségi fejlesztési tanácsok számára a 2021-2027 közötti tervezési időszakra, valamint a megyei, fővárosi és kiemelt térségi területfejlesztési koncepciók felülvizsgálatához, módosításához**” továbbá az „**Útmutató a megyei önkormányzatok, a főváros és a kiemelt térségi fejlesztési tanácsok számára a területfejlesztési program elkészítéséhez**” című dokumentumok. Ezeket a PM TTF tette elérhetővé a megyék számára.

Az uniós tervezés szempontjából a koncepciók és programok fontos funkciója, hogy sajátos területi igényeket, területi szempontokat rögzítenek és biztosítják a kapcsolatot az országos szintű átfogó és ágazati tervekkel, miközben figyelemmel vannak az uniós célokra és a Strukturális Alapok forrásfelhasználásának kereteire is. A megyei programok az ITP 2021-27 szempontjából alapvető fontosságúak a következők miatt:

- megtörténik bennük a vármegye fejlesztési céljainak kijelölése;
- kialakul egy **vármegyén belüli térséglehatárolás**, amely lehetőség szerint a vármegye teljes területét hézagmentesen lefedi – elsősorban ezekre szükséges meghatározni az ITP 2021-27-ben elvárt forrásfelhasználási módokat;
- **kategorizálhatóvá válnak a vármegye települései** annak érdekében, hogy a vármegye céljainak eléréséhez a leginkább hozzájárulni képes települések fejlesztései kerüljenek kiválasztásra;
- beazonosíthatók a vármegye területén belül azok az összefüggő területen elhelyezkedő **településcsoportok** – beleértve legalább egy, a fejlesztési folyamatban vezető/koordináló szerepet játszó települést (város) –, amelyek fejlesztésének **összehangolása, együtttervezése** szükséges,
- meghatározza azokat a beavatkozási irányokat / tématerületeket, amelyek segítségével erősíthető a vármegye területén a város-vidék kapcsolat.

A fent ismertetett kategorizálás jelentősége, hogy az ITP 2021-27 forrásainak felhasználása során, **a stratégiai szinten azonosított kategóriák szerint válhatnak az egyes területek és/vagy települések a vármegye forrásainak kedvezményezettjeivé** az egyes forrásfelhasználási módok hozzárendelésén keresztül.

Az ITP-k alapinformációit tartalmazó fejezetei a kormány által is elfogadásra kerülnek. Az érintett alapinformációk, a **256/2021. (V.18.) Korm. rendelet 68. § (4) bekezdésében** kerültek meghatározásra.

1.2.1 Partnerség

Az ITP 2021-27 összeállítása során átfogó partnerséget szükséges szervezni és végrehajtani az intézményi és jogi keretekkel összhangban, a program sajátosságainak figyelembevételével. A partnerséget legalább a következő partnereknek kell alkotniuk:

1. vármegyei, helyi, városi és egyéb hatóságok;
2. gazdasági és szociális partnerek;
3. a civil társadalmat képviselő érintett szervezetek, például környezetvédelmi partnerek, nem kormányzati szervezetek, valamint a társadalmi befogadás, az alapvető jogok, a fogyatékossággal élő személyek jogai, a nemek közötti egyenlőség és a megkülönböztetésmentesség elősegítéséért felelős szervezetek;
4. vármegyében működő LEADER HACS-ok.

Fontos, hogy az elkészült tervezési dokumentum a közgyűlési elfogadást megelőzően a társadalom minden csoportja számára könnyen elérhető módon váljon megismerhetővé, biztosítva a véleményezési lehetőséget.

Az ITP 2021-27 dokumentumban részletesen szükséges beszámolni az alkalmazott partnerségi folyamatokról, azok eredményéről valamint a társadalmasítás folyamatáról és eredményéről. (0)

A vármegyei önkormányzat honlapján folyamatosan biztosítani szükséges az ITP 21-27 minden verziójának elérhetőségét, jelezve az időbeli hatályt.

1.3 A vármegye jogkörei az ITP 2021-27 megvalósításában

A vármegyei önkormányzat feladata elsősorban a **tervezési feladat végrehajtása**, amelyhez számos döntést szükséges meghoznia a vármegyei közgyűlésnek.

Az ITP 2021-27 készítésekor a vármegye **döntéshozói feladata** elsőként a forráskeretek felhasználása (felosztása) kapcsán, majd ezt követően a **Területi Kiválasztási Kritérium Rendszer** (a Területi Kiválasztási Eljárásrend eszköze) belső jóváhagyásakor jelentkezik.

A végrehajtási jogkörök közé tartozik még a **Döntés-előkészítő Bizottságban (továbbiakban: DEB)** való részvétel, ami a felhívás szakmai kritériumai szerint értékelt projektek rangsorolása a vármegye által meghatározott kiválasztási kritériumok mentén a vármegye számára allokált forrásoknak a vármegye által megjelölt céloknak megfelelően, az ITP 2021-27-ben rögzített forrásfelhasználási módok szerinti felhasználása.

A 2021-2027-es programozási időszakban **az ITP 2021-27 része az ERFA rendelet 11. cikk fenntartható városfejlesztés** intézkedése, azaz ez most nem egy, a vármegyei prioritástól független intézkedéscsomagként jelenik meg az OP-ban, hanem **a vármegye eredményeit**

nagyban befolyásoló beavatkozás-sorozatként. Tervezéséhez így a vármegyének is inputot kell szolgáltatnia, megvalósítása pedig az ITP 2021-27 eredményeit is befolyásolni fogja. A vármegyének tehát arra is figyelmet kell fordítania az ITP 2021-27 készítése, véglegesítése során, hogy a kijelölésre került városok számára segítséget adjon a **fenntartható városfejlesztési stratégia** elkészítéséhez és **felülvizsgálatához**.

Az ERFA 11. cikk fenntartható városfejlesztés eszközében a vármegye által kijelölésre került városok tehát stratégiai alapon önálló forráskeret felhasználására kapnak felhatalmazást. Tekintettel azonban arra, hogy a város fejlesztéseinek illeszkednie kell a megye területfejlesztési programjához (TfP) és az az alapján készülő ITP 2021-27-hez, a vármegyének stratégiai érdeke, hogy olyan városok kerüljenek kiválasztásra, amelyek a fejlesztési programjai (TfP, ITP 2021-27) teljesüléséhez hozzájárulnak. Ezt a stratégiai érdeket már a területfejlesztési program készítése során érvényesíteni kellett a vármegye városhálózatának alapos vizsgálatával, majd ennek kiértékelésével. Ez alapján meghatározásra kerültek a programban azok az irányvonalak, amelyek alapján az ERFA 11. cikk szerinti eszköz végrehajtására alkalmas városok a vármegye területén kijelölhetők.

A TOP Plusz program Európai Bizottság által elfogadott verziójában rögzítésre került, hogy a fenntartható városfejlesztési eszközre az alábbi elvekkel összhangban történhet meg a kijelölés:

- A fenntartható városfejlesztési eszközt megvalósító városokra/várostérségekre a vármegyék esetében a vármegyei önkormányzat tesz javaslatot.
- Minimumelvként kijelölésre kerülnek az MJV-k.
- Az egyes vármegyéknek koherens vármegyén belüli kiválasztást kell biztosítaniuk, amely során az alábbi vármegyén belüli egységes kiválasztási elvekből választanak:
 - egyfókuszú városkijelölés: kizárólag az MJV(-k) kerül(nek) kijelölésre,
 - fókuszált városkijelölés: a vármegye legfeljebb 4 legnagyobb városa (köztük az MJV-k) kerülnek kijelölésre.
- Az IH „biztonsági hálót” nyújt a 2014-2020 időszakban is kijelölt MJV-k részére:
 - Nyugat- és Közép-Dunántúl Régiók MJV-i esetében a 2014-2020 kezdeti ITP kerethez képest a város keretösszegének a csökkenése nem lehet több 40%-nál,
 - Dél-Dunántúl, Dél-Alföld, Észak-Alföld és Észak-Magyarország régiók MJV-i esetében a 2014-2020 kezdeti ITP kerethez képest a város keretösszege nem csökkenhet 25%-nál nagyobb mértékben.

Fentiek alapján a vármegyei önkormányzatok 42 város kijelölésére tettek javaslatot, amely szintén rögzítésre került a TOP Pluszban:

- Baranya: **Komló, Mohács, Pécs MJV**;
- Bács-Kiskun: **Kecskemét MJV, Baja MJV**;
- Békés: **Békéscsaba MJV és járása, Gyula és járása**;
- Borsod-Abaúj-Zemplén: **Miskolc MJV**;
- Csongrád-Csanád: **Szeged MJV, Makó, Hódmezővásárhely MJV, Szentes**;
- Fejér: **Székesfehérvár MJV, Dunaújváros MJV, Mór, Gárdonyi**;
- Győr-Moson-Sopron: **Győr MJV, Sopron MJV, Mosonmagyaróvár**;

- Hajdú-Bihar: **Debrecen MJV**;
- Heves: **Hatvan, Gyöngyös, Eger MJV**;
- Jász-Nagykun-Szolnok: **Szolnok MJV és térsége**;
- Komárom-Esztergom: **Tatabánya MJV, Esztergom MJV**;
- Nógrád: **Salgótarján MJV, Balassagyarmat**;
- Pest: **Érd MJV**;
- Somogy: **Kaposvár MJV**;
- Szabolcs-Szatmár-Bereg: **Nyíregyháza MJV**;
- Tolna: **Bonyhád, Dombóvár, Paks, Szekszárd MJV**;
- Vas: **Szombathely MJV**;
- Veszprém: **Pápa, Veszprém MJV**;
- Zala: **Zalaegerszeg MJV, Nagykanizsa MJV, Keszthely, Lenti**.

1.4 A programozási ciklus

A programozási ciklus egy önmagába visszatérő lépéssorozatként értelmezhető, amely a tervezéstől a megvalósításon át az eredmények nyomon követését, monitorozását és a következtetések tervezésbe történő visszacsatolását jelenti.

A programozási ciklus az 1.) előkészítést, 2.) tervezést, 3.) megvalósítást, mint fő lépést (a forráskihelyezést és a projektmenedzsment operatív lépéseit beleértve), 4.) az eredmények nyomon követését, monitorozását és 5.) a következtetések tervezésbe történő visszacsatolását tartalmazza.

1.) előkészítés

Az előkészítés azt a széleskörű **információszerzést** jelenti, amely a stratégiai jellegű tervezési dokumentumok alapjául szolgál. Minden szempontból megvizsgálva a vármegye településeinek és lehatárolható térségeinek **adottságait, tipikus vonásait, helyzetét**, feltárva a **problémákat, lehetőségeket** és mindezekből a konkrét **fejlesztési irányokat**. Emellett a területi tervezés egyik fontos szempontja, hogy **differentiálja a vármegye területét** ezen információk alapján, megkülönböztetve ezzel, hogy mely térségekben milyen eltérő, sajátos fejlesztési szükségletek jelentkeznek.

2.) tervezés

Ez a fázis magát az **ITP 2021-27 tervezését** jelenti. Ebben a feladatban szükséges a vármegyének **összevetnie a megyei koncepcióban és programban megfogalmazott célokat** és fejlesztési irányokat **a TOP Plusz szakmai tartalmával**, hogy mely területeken tud a vármegyei fejlesztések finanszírozásához hozzájárulni a TOP Plusz és mekkora keretösszeggel. Külön figyelmet kell fordítani a területi tervezés szempontjaként az előkészítésnél említett vármegyén belüli térségek és települések / településtípusok sajátos problémáinak kezelésére önálló forráskeret hozzárendelésével.

3.) megvalósítás

Ez a fázis az **ITP 2021-27 végrehajtása**.

A vármegye legalapvetőbb ide tartozó feladata az egyes megvalósításra kerülő fejlesztések menedzselése, a támogatást kapott **projektek végrehajtása**, az ehhez kapcsolódó minden részfeladatot beleértve, ami a korábbi programozási időszakból már ismert.

A másik – annyira nem tipikus, de legalább ilyen fontos – feladat a **fejlesztési ötletek létrejöttének és azok előkészítésének támogatása**, amelynek keretében a vármegye további fejlesztési ötletek kidolgozásához nyújt szakmai segítséget az érintett települések, vármegyei szereplők számára. Ez a támogató szolgáltatási feladat elsősorban egyfajta animációs tevékenységet jelent, amelynek során a vármegye egy-egy vonatkozó pályázati felhívás megjelenésekor felkeresi valamennyi érdekelt (potenciálisan támogatható) önkormányzatot, vármegyei szereplőt – esetleg infónapot tart. Ezen alkalmakkor ismerteti a pályázás lehetőségét, majd azon szereplők számára, amelyek kapacitását meghaladja az ötlet kidolgozása, segítséget nyújt a projektötlet végleges formájának kialakításában. Ez nem tipikus pályázati tanácsadást jelent, hanem inkább facilitálást, amelynek során a végső döntés és a pályázás felelőssége továbbra is az érintett helyi szereplőnél marad. A vármegyének törekednie kell e támogató segítségnyújtás során arra, hogy a folyamat eredményeként olyan jellegű tudásátadás is történjen a helyi szereplők felé, amellyel ezek a szereplők a későbbiekben akár önállóan is képessé válnak a sikeres pályázati szereplésre.

4.) az eredmények nyomon követése, monitoring

A program előrehaladásával az **eredmények kiértékeléséhez** fontos, hogy a területi szereplő tisztában legyen az indikátorvállalásai teljesülésével, valamint ismerete legyen a vármegye területén felhasznált forrásokról.

Ezen információk naprakész ismerete a területi szereplők rugalmasságát segíti abban, hogy szükség esetén – felszabaduló források, átcsoportosítások, programmódosítások stb. – alkalmával a vármegye képes legyen reagálni a felmerült új helyzetre – például meghatározni a visszahulló források felhasználásának területét / módját.

Hosszabb távon a feladat jelentősége a kitűzött fejlesztési célok elérésének számszerűsíthető alátámasztása, a tapasztalatok levonása az újabb tervezési időszakra való felkészülés érdekében.

5.) a következtetések tervezésbe történő visszacsatolása

A programozási ciklus utolsó fázisára – amely tehát már az előző fázis kiterjesztése – általában a programidőszak végén, esetleg annak félidejében kerül sor. Ennek során a vármegye felméri az elmúlt időszakban elért eredményeit, megállapítja az esetleges hiányosságokat, illetve újonnan kialakult – akár a megvalósult fejlesztések alapján indukált – igényeket, majd ezekre a programidőszak során felhalmozódott tapasztalatai fényében **megalkotja az új programját**.

Az utolsó fázis bonyolítása a vármegye szempontjából a programozási ciklus elején csak előzetes forgatókönyvként kell megjelenjen az ITP 2021-27-ben. A területi szereplőnek a vármegyei közgyűlés felé beszámolási kötelezettsége van, továbbá az eredmények a következő programozási ciklus számára tervezési alapot jelentenek.

1.5 Az ITP 2021-27 összeállítása

Az ITP 2021-27 összeállítása a programozási ciklus egyes fázisai alapján annak első négy lépése alkalmazásával történik. Ezek az előkészítés, a tervezés, a megvalósítás és az eredmények nyomon követése, monitoringja.

- a) Az **ELŐKÉSZÍTÉS**hez kapcsolódó **helyzetfeltárást** (statisztikai adatok elemzése, más, vonatkozó tanulmányok, elemzések megállapításainak átemelése, helyi tapasztalatok, trendek vizsgálata stb.) már a területfejlesztési koncepció és program készítéséhez elkészült, és felhasználható az ITP 2021-27 összeállításához is.
- b) A második fázis, a **TERVEZÉS** keretében szükséges a helyzetfeltárást alapján specializálni a fejlesztési irányokat a TOP Plusz szakmai tartalma, továbbá az ágazati tervezés és a vármegyei területi tervezés sajátos igényei szerint bemutatni a forrásfelhasználási módokat.

Az előző pontban vázolt vizsgálatok következetes lefolytatásának eredményeként a vármegye területén belül kirajzolódnak azok a térségek, illetve településtípusok, amelyek együttkezelése, támogatása indokolt. Fontos, hogy ezek a vármegyén belüli **térséglehatárolások átfedés mentesen fedjék le a vármegye teljes területét**, szükség esetén a térségek olyan mértékű bővítésével, hogy egyetlen település se legyen kimaradó, fehér folt a vármegye térképén. Támogatásukra a vármegye zárt kereteket alkot **a fejlesztési célterületekhez önálló forrásfelhasználási módok** hozzárendelésével. Ezáltal a fejlesztés támogatásának indoka stratégiai alapra helyeződik (pl. házi orvosi rendelő felújítása a vármegye két különböző járásában), amelynek elsődleges jelentősége a projektkiválasztásnál van. Szükséges törekedni a vármegye teljes területének földrajzi célterületekkel történő lefedésére. Az esetlegesen kimaradó, földrajzilag egymástól távol eső települések számára ugyanis igen nehéz olyan közös célt találni, amelyben azután valamennyien forráshoz juthatnak. Önmagában egy-egy településre fejlesztési célt meghatározni a településfejlesztési koncepció és az integrált településfejlesztési stratégia feladata, ez tehát nem az ITP 2021-27 léptéke. Sőt, a fenntartható városfejlesztés esetében is javasolt lenne inkább a térségi tervezést előnyben részesíteni, azaz hogy várost és térségét együtt kezelve támogassa a vármegye.

A vármegye valamennyi **településének tipizálása** – amelyet a megyei területfejlesztési koncepcióval és a területfejlesztési programmal összhangban szükséges elvégezni – orientálja a vármegyét arra, hogy meg tudja határozni, a TOP Plusz egyes intézkedései által nyújtott lehetőségek, mint eszközök, hogyan képesek érvényesülni egy-egy településen. Segítségével a vármegye be tudja azonosítani azokat az irányokat, preferenciákat, amelyeket a kiválasztás során követni szükséges annak érdekében, hogy a TOP Plusz forrásai eredményesen kerüljenek felhasználásra. Ezen irányok meghatározásával a szakmailag egyformán indokolt projektek közül kiválaszthatók azon települések kérelmei, amelyek adottságaik, fejlődési dinamikájuk alapján jobban tudják szolgálni a vármegye hosszú- és középtávú céljait, és azok a települések részesíthetők előnyben, amelyek szakmai megfelelőségük és koncepcionális illeszkedésük mellett a **leginkább indokoltak a támogatásra**.

A települések differenciálása nem analóg a fejlesztési célterületek lehatárolásával. A két eszköz ugyanazt a célt szolgálja csak éppen más formában. A fejlesztési célterület kijelölése ugyanis egy adott, együtt kezelendő térség egyértelmű azonosítását jelenti. Ezen az egyértelműen azonosított területen belül a települések differenciálásával határozható meg a forrásra leginkább rászoruló,

vagy az elsősorban támogatni indokolt települések köre. Ez azért fontos szempont, mert előfordulhat, hogy minden egyes téma tekintetében (pl. turizmus, egészségügy, csapadékvíz-elvezetés stb.) különböző lehatárolást alkalmazna a vármegye az alapján, hogy melyik fejlesztéstípus mely településcsoportok esetében releváns. A településtípezés pedig azt a célt szolgálja, hogy ugyanazon térségen belül lehetőséget biztosítson a vármegye számára különböző preferenciák érvényesítésére (pl. ipartelepítés szempontjából a városi jogállású települések, csapadékvíz-elvezetés szempontjából a vízfolyás közelében elhelyezkedő települések, szociális célú városrehabilitáció esetében pedig a szegregátummal rendelkező települések köre részesíthető előnyben). **Nincs tehát szükség a földrajzi célterületek témák szerinti újrarajzolására, mindössze a projektkiválasztás preferenciáit szükséges a területfejlesztési programban megfogalmazott problémakör és fejlesztési irányok alapján helyesen meghatározni.**

A megye területfejlesztési koncepciója és területfejlesztési programja készítése, azon belül pedig a térségek és a települések kategorizálása nem értelmezhető a vármegyén belüli és azon kívüli aktuális gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok figyelembevétele nélkül. Ennek a körültekintő hozzáállásnak a megteremtését szolgálja a **részvételi tervezés**. Ennek keretében szükséges az ágazati elképzelésekről is egyeztetni legalább a fejlesztésekért felelős hatóságok, hivatalok, irodák vármegyei képviselőivel.

A magasabb szintű, országos tervek céljainak a vármegyei stratégiai dokumentumokba történő becsatornázása mellett fontos a vármegyén belüli érdekelt fejlesztési igényeinek és céljainak megismerése és figyelembevétele. A vármegye kulcsszerepe pedig abban van, hogy ezeket a különböző érdekeket közös nevezőre hozza. Emiatt elengedhetetlen a tervezés bizonyos fázisaiban az érintettek megszólítása, a tájékoztatás és a vélemények kezelése, azaz a részvételi tervezés technikáinak alkalmazása.

- c) A MEGVALÓSÍTÁS és EREDMÉNYEK NYOMONKÖVETÉSE, MONITORINGJA keretében szükséges a megjelent felhívások forrásfelhasználási módok szerinti keretösszegének, a támogatási döntéseknek, megkötött támogatások szerződéseinek, kapcsolódó indikátorteljesítéseknek a bemutatása, illetve a tervszámokkal történő összehasonlítása. Amennyiben indokolt, forrásátcsopontosításra vonatkozó javaslatot szükséges megfogalmazni a jobb teljesítés érdekében, szem előtt tartva a TOP Pluszban rögzített korlátokat, elvárásokat.

Az eredmények nyomon követése érdekében a jelenlegi programozási ciklus félidejében, valamint annak zárásakor készíteni szükséges egy rövid szintézist a TOP Plusz forrásainak a vármegyei program céljainak eléréséhez történő hozzájárulásáról. Fontos, hogy a vármegyei fejlesztési dokumentumok aktuálissá váló felülvizsgálatához ezek a szintézisek rendelkezésre álljanak annak érdekében, hogy az ezt követő időszak tervezésében a jelenlegi programidőszak eredményei már kézzelfogható módon ismertté váljanak és becsatornázatok legyenek a további tervezésbe

- d) a következtetések tervezésbe történő VISSZACSATOLÁSA.

2. Gyakorlati útmutató az ITP 2021-27 elkészítéséhez

Az ITP 2021-27 összeállítását az alábbi fejezetben bemutatott iránymutatások szerint szükséges végrehajtani. Ahol az útmutató javaslatokat, választási alternatívákat javasol, ott a vármegye saját hatáskörében döntheti el, hogy mely megoldási javaslatot / javaslatokat alkalmazza a tervezés során, illetve lehetősége van saját módszertant is kialakítani, amelyet előzetesen szükséges az IH-val egyeztetni.

2.1 A vármegyei forrásfelhasználás stratégiai megalapozása

2.1.1 Az ITP 2021-27 viszonya a TOP Plusz intézkedéseivel

TOP Plusz felhívások

Az alábbi táblázatban összefoglaljuk, hogy a TOP Plusz intézkedései mely korábbi TOP felhívásoknak feleltethetők meg. A TOP Plusz nagy különbsége a 2014-20-as Operatív Programokhoz képest, hogy egyes, már a TOP³-ban (és a VEKOP⁴-ban) is megjelenő támogatási témák a TOP Pluszban összevontan kerülnek meghirdetésre, lehetőséget adva ezzel komplex beruházási projektek megvalósítására. Ilyen komplex felhívás a TOP_Plusz-1.2.1-21 kódszámú felhívás, amely magában foglalja a korábbi időszakban önálló felhívásokként futó tématerületeket, mint például a barnamezős területek rehabilitációját, a zöld város kialakítását, a települési vízrendezési konstrukciót, az önkormányzati belterületi utak és a kerékpárutak kialakítására irányuló fejlesztéseket is. A folytatódó TOP és a VEKOP konstrukciók az alábbiakban felsoroltak szerint érhetők el a TOP Plusz-ból:

TOP Plusz felhívás azonosítója	TOP Plusz felhívás címe	Kapcsolódó TOP/VEKOP felhívás
TOP_Plusz-1.2.1-21	Élhető települések	TOP-1.3.1-15 és TOP-1.3.1-16 - A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés (kizárólag az önkormányzati belterületi utak) TOP-2.1.1-15 és TOP-2.1.1-16 - Barnamezős területek rehabilitációja TOP-2.1.2-15 és TOP-2.1.2-16 - Zöld város kialakítása TOP-2.1.3-15 és TOP-2.1.3-16 - Települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztések TOP-3.1.1-15 és TOP-3.1.1-16 - Fenntartható települési közlekedésfejlesztés VEKOP-5.3.2-15 - Fenntartható közlekedésfejlesztés Pest megyében
TOP_Plusz-1.2.2-21	Szociális városrehabilitáció (ERFA)	TOP-4.3.1-15 és TOP-4.3.1-16 - Leromlott városi területek rehabilitációja VEKOP-6.2.2-15 - A leromlott településrészekben élő alacsony státuszú lakosság életkörülményeinek

³ Terület- és Településfejlesztési Operatív Program

⁴ Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program

TOP Plusz felhívás azonosítója	TOP Plusz felhívás címe	Kapcsolódó TOP/VEKOP felhívás
		javítása, társadalmi és fizikai rehabilitációja Pest megyében
TOP_Plusz-2.1.1-21	Önkormányzati középületek energiakorszerűsítése	TOP-3.2.1-15 és TOP-3.2.1-16 - Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése
TOP_Plusz-3.1.1-21	Megyei foglalkoztatási paktumok	TOP-5.1.1-15 és TOP-5.1.1-16 - Megyei szintű foglalkoztatási megállapodások, foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések TOP-5.1.2-15 és TOP-5.1.2-16 - Helyi foglalkoztatási együttműködések TOP-6.8.2-15 és TOP-6.8.2-16 - Helyi foglalkoztatási együttműködések a megyei jogú város területén és várostérségében
TOP_Plusz-3.1.2-21	Szociális városrehabilitáció (ESZA)	TOP-5.2.1-15 és TOP-5.2.1-16 - A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok VEKOP-6.2.2-15 - A leromlott településrészekben élő alacsony státuszú lakosság életkörülményeinek javítása, társadalmi és fizikai rehabilitációja Pest megyében VEKOP-7.3.2-16 - Tanoda programok támogatása
TOP_Plusz-3.3.1-21	Gyermekeknevelést támogató humán infrastruktúra fejlesztése	TOP-1.4.1-15, TOP-1.4.1-16 - A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével TOP-1.4.1-19 - Bölcsődei férőhelyek kialakítása, bővítése VEKOP-6.1.1-15 - Kisgyermeket nevelő szülők munkavállalási aktivitásának növelése
TOP_Plusz-3.3.2-21	Helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztése	TOP-4.1.1-15 és TOP-4.1.1-16 - Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése TOP-4.2.1-15 és TOP-4.2.1-16 - A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése
TOP_Plusz-6.1.1-21	Helyi gazdaságfejlesztés	TOP-1.1.1-15 és TOP-1.1.1-16 - Ipari parkok, iparterületek fejlesztése TOP-1.1.2-16 - Inkubátorházak fejlesztése TOP-1.1.3-15 és TOP-1.1.3-16 - Helyi gazdaságfejlesztés VEKOP-1.2.2 - Az üzleti infrastruktúra fejlesztésének támogatása Pest megyében VEKOP-1.2.4-17 - Az üzleti infrastruktúra fejlesztésének támogatása Érden
TOP_Plusz-6.1.2-21	4 és 5 számjegyű utak fejlesztése	TOP-1.3.1-15 és TOP-1.3.1-16 - A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés (az önkormányzati belterületi utak a TOP_Plusz-1.2.3-21 keretében támogathatók)

TOP Plusz felhívás azonosítója	TOP Plusz felhívás címe	Kapcsolódó TOP/VEKOP felhívás
TOP_Plusz-6.1.3-21	Helyi és térségi turizmusfejlesztés	TOP-1.2.1-15 és TOP-1.2.1-16 - Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés VEKOP-4.1.2-17 - Tematikus hálózatok fejlesztése

Fentiek közül tehát az 1. prioritási tengelyen a TOP_Plusz-1.2.1-21, a 6. prioritási tengelyen a TOP_Plusz-6.1.1-21, valamint a 3. prioritástengelyen a TOP_Plusz-3.3.1-21 és TOP_Plusz-3.3.2 kódszámú felhívások kerülnek komplex tevékenységgel meghirdetésre.

Mindez azt jelenti, hogy ezekre a felhívásokra egyaránt érkezhettek komplex és kevésbé komplex projektötletek. Egy példával szemlélítve: a TOP_Plusz-1.2.1-21 „Élhető települések” című felhívásra benyújtható olyan támogatási kérelem, amely egy településrész komplex, integrált fejlesztését tartalmazza azáltal, hogy az ott található barnamezős terület kerül rehabilitálásra, felszámolásra kerül az illegális hulladéklerakó, zöldfelület-fejlesztés valósul meg rajta és az odavezető környező belterületi és kerékpárutak, továbbá a csapadékvíz elvezetés infrastruktúrája is maradéktalanul megújulnak, illetve kiépülnek. De ugyanerre a felhívásra érkezhettek olyan támogatási kérelem is, amely mindössze egy kisebb település csapadékvíz-elvezetési gondjait kívánja megoldani. A különböző komplexitású projektekkel szemben a minőségi elvárás a műszaki-szakmai tartalomnak való minél magasabb szintű megfelelés, míg a támogatást a vármegyei területspecifikus szempontok alapján prioritizált település fogja megkapni, függetlenül attól, hogy az egy kisebb költségvetésű csapadékvíz-elvezetési vagy komplex városrehabilitációs projekt.

A fentiekből adódóan az ITP 2021-27 tervezése során – különösen az intézkedésenkénti forrástervezés és a célterületi allokációk megállapítása kapcsán – a vármegyének szüksége lehet arra, hogy küszöbértékkel lássa el az egyes felhíváson belüli témákra szánt forráskeretet. A fenti konstrukciók vonatkozásában a vármegyének azt is meg kell határoznia a forrásai felosztásakor, hogy mekkora forrást akar egy-egy tématerületre allokálni. Ez praktikusán azt jelenti, hogy a tématerületre allokált keretösszeg elérése esetén a döntéshozatal során összeszámitásra kerül, hogy az egyes támogatásra javasolt kérelmek összességében mekkora forrást használnak erre a tématerületre, így a vármegye követni tudja, hogy az adott célra szánt forrása valóban ezen a területen kerül felhasználásra. Ez a forráskeret csak tájékoztató jellegű, a vármegyének lehetősége van a döntések során eltérni, amennyiben a beérkezett igények ezt indokolják.

A fentieket a következő példával szemlélítjük:

A vármegye „Élhető települések” konstrukciójának meghirdetésre kerülő kerete 10 Mrd Ft. A vármegye a területspecifikus mellékletben jelzi, hogy a 10 Mrd Ft-ból várhatóan 3 Mrd Ft-ot kíván csapadékvíz-elvezetésre fordítani.

A felhívásra beérkezett, műszaki-szakmai tartalmi megfelelést elérte kérelmek közül tehát a döntés-előkészítés során az IH figyelni fogja, hogy meghaladják-e a 3 Mrd Ft-ot. Amennyiben a 3 Mrd Ft-os támogathatóságot meghaladják a kérelmek ez irányú igényei, a területi szereplő az ezen felüli támogatási kérelmeket elutasíthatja annak ellenére, hogy a támogatási kérelmek a szakmai színvonalat teljesítik, a kérelem pedig adott esetben a preferált településkörből érkezett. Fontos kiegészítés ehhez a gyakorlathoz, hogy ez csak az egyféle támogatástípust tartalmazó

támogatási kérelmek esetében alkalmazható eljárás, tekintettel arra, hogy a komplex projektek csak együtt értelmezhetők, esetükben ez a forrásarány-figyelés nem kerül alkalmazásra.

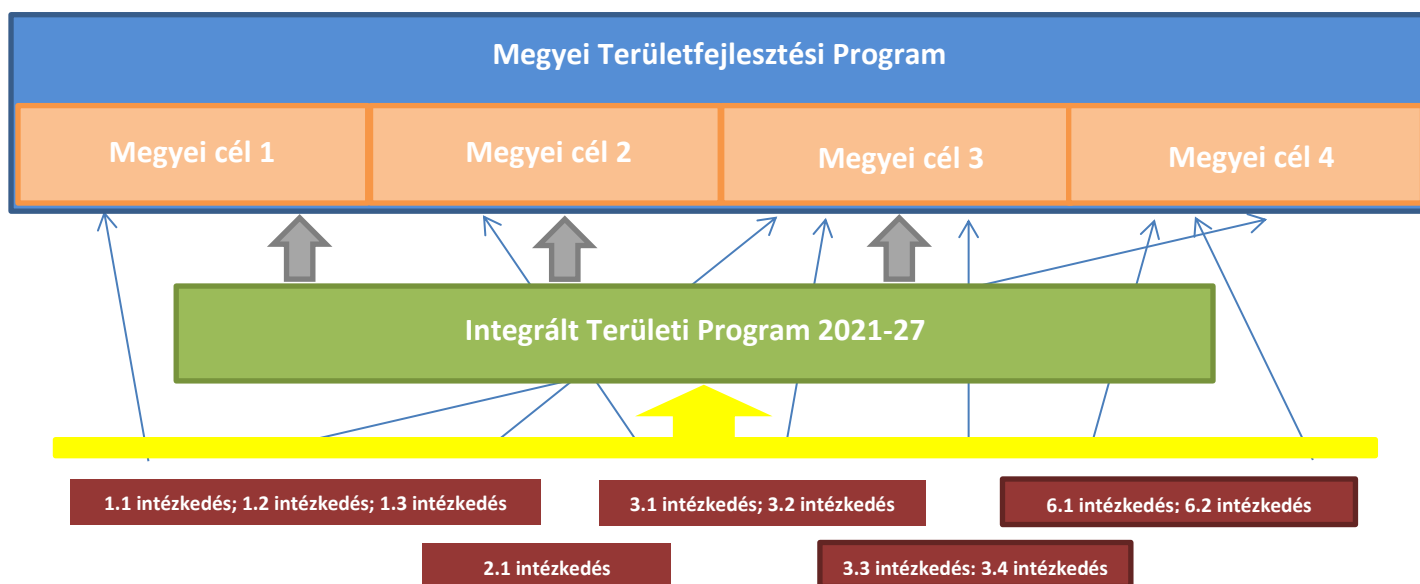
A tématerületi forrásallokáció meghatározása nem kötelező, de javasolt. Meghatározása esetén a felhívás vármegyei területspecifikus mellékletében transzparensen meg kell jeleníteni a jogosult pályázói kör részére. Indokolt esetben a DEB során a fel nem használt tématerületi keretösszeg hozzárendelhető másik tématerülethez, de ebben az esetben szükség van az ITP 2021-27-ben történő átvezetésre.

A felhívások az egyes témák vonatkozásában modulárisan kerülnek összeállításra, azaz az egyes témák ugyan egy felhívásban jelennek meg, de értékelésük egyedileg valósul meg, az adott témára vonatkozó értékelési szempontok mentén. Mindezekből következik, hogy a felhívásokban lehetőség van adott tématerületre történő nyitásra.

2.1.2 Az ITP 2021-27 viszonya a területfejlesztési program céljaihoz

A vármegyei ITP 2021-27-nek kétirányú illeszkedést kell mutatnia. Egyrészt az ITP 2021-27 alapjául szolgáló tervezési dokumentum (a megye területfejlesztési programja) felé, másrészt a finanszírozást biztosító operatív program és annak vonatkozó prioritásainak céljai felé. Ezzel a kétirányú illeszkedéssel az ITP 2021-27 jelenti célok szintjén a **kapcsolatot** a terület specifikus fejlesztési dokumentum és a finanszírozást részben biztosító operatív program között (**2.2 ábra**).

Itt fontos, hogy bemutatásra – és az ábrával szemléltetésre – kerüljön, hogy a TOP Plusz egyes intézkedései a megye területfejlesztési koncepciója és területfejlesztési programja mely céljainak elérését segíthetik elő (1). Ezután az intézkedések keretében megjelenő felhívásokra beérkező támogatási kérelmekről már egyértelműen eldönthető lesz, hogy a megyei program mely **prioritásához illeszkednek**.

2.2 ábra Az ITP 2021-27 viszonya a megyei területfejlesztési programhoz és a TOP Pluszhoz

Az ITP 2021-27 alapvetően gördülő tervezéssel készülő, folyamatosan nyomon követett és pontosított dokumentum, amely a megyei területfejlesztési program céljaihoz illeszkedik, és a TOP Plusz intézkedésekhez kapcsolódik. **FONTOS** összevetni az ITP 2021-27 e stratégiai fejezetében, hogy a megye területfejlesztési koncepciójának és területfejlesztési programjának céljai, továbbá a TOP Plusz tartalma alapján milyen vármegyei célok kerülhetnek fókuszba a TOP Plusz – és ezáltal az ITP 2021-27 – végrehajtása során. Kiindulásként javasolt a 2.2 ábra szerkezetét követni a célok pontos megjelölésével. Indokolt a területi hiányosságok feltérképezése, bemutatása, illetve a TOP Plusz intézkedésekből/konstrukciókból történő finanszírozási lehetősége.

2.1.3 Az ITP 2021-27 külső területi kapcsolatrendszerének vizsgálata

A vármegye nem értelmezhető az országban betöltött szerepének és a szomszédos vármegyékkel való kapcsolatának megértése nélkül. A vármegye fejlesztése sem tervezhető az országos rendszerek vármegyét érintő fejlesztési céljai ismeretének hiányában. Ennek megfelelően biztosítani kell a kapcsolatot a vármegyei **ITP 2021-27 és az OFTK területi célok, valamint a szomszédos vármegyék ITP 2021-27 dokumentumai** – ezen belül az érintett vármegyék esetében különös tekintettel a vármegyék kiemelt térségeire vonatkozó fejezetei – között. A szomszédos területek egészüljenek ki az érintett vármegyék esetében az **országhatáron átívelő kapcsolatok** elemzésével is. Akár vármegyék közötti, akár más országokkal való együttműködésről beszélünk, elengedhetetlen összevetni az adott vármegye és a vármegyén kívül eső térség(ek) fejlesztési céljait és kiértékelni, hogy ezek közül melyek azok, amelyek a vármegye céljaival egybeesnek és ebből következően fejlesztésükre forrást allokálni indokolt (2). A határon átnyúló együttműködések például komoly előnyhöz juttathatják a vármegyét más vármegyékkel szemben, amennyiben ezeket a kapcsolatokat sikerül a saját céljaihoz igazítani és kihasználni a bennük rejlő lehetőségeket, együttműködések.

A szomszédos vármegyék vagy az országhatáron túli térségek célkitűzésein túl fontos ismerni az **ágazati fejlesztési elképzeléseket** is, hogyan befolyásolják ezek az adott vármegye helyzetelemzésen alapuló céljait, prioritásait. Amennyiben van, a kapcsolódást szükséges bemutatni más egyéb hazai stratégia vagy nemzeti program vonatkozásában (pl. Modern Városok Program, Magyar Falu Program) is (3).

Különösen fontos ez azon vármegyék esetében, amelyek területét **területfejlesztési szempontból kiemelt térség**⁵ érinti. Ezekre a térségekre önmagukban is készül területfejlesztési koncepció és területfejlesztési program. A különböző területfejlesztési koncepciók (vármegyei és kiemelt térségi) keretében tervezett fejlesztések ugyanakkor nem lehetnek egymást kioltó hatásúak. Ebben az esetben nem csak a tágabb értelemben vett térség és a vármegye – illetve valamennyi érintett vármegye – közép- és hosszú távú fejlesztési irányait szükséges összehangolni, hanem kifejezetten a kiemelt térség fejlesztését szükséges az ITP 2021-27

⁵ 1685/2022. (XII. 28.) Korm. határozat a Balaton Kiemelt Térség Hosszú Távú Fejlesztési Koncepciójának módosításáról, valamint Fejlesztési Programjáról

485/2016. (XII. 28.) Korm. rendelet a Tokaji Borvidékhez tartozó települések a Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék kultúrtáj világörökségi kezelési tervéről;

1457/2022. (IX.23.) Korm. határozat a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Területfejlesztési Koncepciójáról és Területfejlesztési Programjáról

1/2014. (I. 3.) OGY határozat a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióról

célokkal összehangolni (4). Ezt az ITP 2021-27-ben **önálló fejezettel és önálló forrásallokációval** (forrásfelhasználási mód), illetve az értékelésben a kiemelt térség települései számára a fejlesztési célterület egyéb településeivel szemben prioritást szükséges biztosítani (5) az érintett vármegyék esetében. Az érintett jogszabályban rögzített településköről az önálló lehatárolás kialakítása során csak indokolt esetben, az IH egyet értésével lehet eltérni. Az indoklást a szöveges dokumentumban rögzíteni szükséges.

Hasonlóan fontos, ha nem még jelentősebb a vármegyén belüli szereplők [MJV(k), egyéb városok, várostérségek, komplex programmal fejlesztendő járások, egyéb települési együttműködések stb.] céljainak összehangolása (6). **Ezen együttműködések vizsgálata és megteremtése a 2021-2027-es programozási időszakban a területi OP forrásainak felhasználásában kulcsfontosságú**, ezért nem opcionálisan alkalmazható, hanem a vármegyére alokált TOP Plusz forrás felhasználhatóságának feltétele.

Mindez azt jelenti, hogy a vármegyén belüli forráselosztás elsődleges szempontja a vármegye meghatározott logika szerinti **kisebb, területileg egységes, átfedés mentes földrajzi egységekre történő bontása**, majd e térségek számára önálló védett forráskeret allokálása.

2.1.4 Az ITP 2021-27 belső területi kapcsolatrendszerének vizsgálata és a fejlesztési célterületek kijelölése

A **belső kapcsolatrendszer** vonatkozásában szükséges tehát feltérképezni a vármegyén belüli jellemző trendeket, folyamatokat, mozgásokat, együttműködések, amelyek jó alapot adhatnak a vármegye fejlődéséhez, megerősítésükkel hozzáadott érték teremthető, a méretgazdaságosság érvényesülésével hatékonyabban működtethető struktúrák hozhatók létre.

A különböző, vármegyén belüli fejlődési pályák (földrajzi elhelyezkedés, hagyományos gazdasági szervezőerő, turisztikai és egyéb felértékelődő adottságok stb.) nyomán egyes települések, településcsoportok között jelentős - fejlesztési igényeket befolyásoló - különbségek és azonosságok alakultak ki. Egyes települések között már jelenleg is működő funkcionális kapcsolat áll fenn.

Város-vidék kapcsolatrendszer

A legtipikusabb város-vidék kapcsolat a **város és agglomerációja** közötti viszony. Speciális jellegükből adódóan fontos a tervezés szintjén foglalkozni a vármegye területén fellelhető agglomerációkkal (7), mivel ezek az egész vármegye fejlődési irányát befolyásolni képes népesség- és gazdasági koncentrációk.

A város és környező vidéke közötti együttműködések azonban nem feltétlenül jelentenek agglomerálódó térséget. A központi város és a körülötte elhelyezkedő egyéb települések kapcsolata lehet kevésbé szoros, ilyenkor a központi város feladata a környező térség központi szolgáltatásokkal való ellátása, míg az egyéb települések kölcsönös egymásrautaltsága – így együttműködése – esetleges. E kapcsolatok megerősítése érdekében szükséges olyan beavatkozásokat támogatni, amelyek az egész térség élhetőségét javítják, kifejezetten azokra a beruházásokra koncentrálva, amelyek a város és a körülötte elhelyezkedő vidéki térség együttműködésének útjában álló akadályokat (pl. munkaerőmobilitást akadályozó tényezők) hárítják el, illetve amelyek a gyenge kapcsolatokat erősítik fel.

A városok és agglomerációik, kapcsolódó településegységeik léte és működése olyan sok szálon fonódik össze, hogy sok esetben nem értelmezhető egy-egy fejlesztés tervezése, megvalósítása a közigazgatási határokon belül, azaz szükséges a központi település határán túli településeket is bevonni a fejlesztésbe. Hazai tapasztalatok szerint ezek a fejlesztések elsősorban vonalas infrastruktúrák (kerékpárút, csapadékvíz-elvezető rendszer stb.) vagy a több települést érintő, jelentősebb nagyságrendű helyi gazdaságfejlesztési eszközök, pl. ipari parkok, logisztikai bázisok, és nem csak a megvalósításnak helyet adó település, hanem a környező egyéb települések lehetőségeire is hatással vannak.

Mindamellettt ugyancsak jelentős átalakulásokat képes indukálni az infrastruktúrához csak részben, vagy egyáltalán nem köthető térségi együttműködések fejlesztése. Ezekben az együttműködésekben olyan átfogó gazdasági illetve ágazati (pl. helyi terméklánc), szolgáltatási (pl. tehetséggondozás), tematikus (pl. kulturális, identitáserősítő) térségi érdekszövetségek, platformok jöhetnek létre, amelyek az egész várostérség életminőségét, gazdaságfejlesztési lehetőségeit, versenyképességét képesek befolyásolni. Amikor tehát a város és térségének közös, együttes fejlesztéséről gondolkodunk, a szükséges infrastruktúra-fejlesztések mellett gondolni kell olyan együttműködésre alapozott tevékenységekre (programokra, akciókra, projektekre) is, amelyek több település hasonló céljainak közös megvalósulását segítik, az önkormányzatok és egyéb helyi szereplők (vállalkozások, szervezetek stb.) bevonásával valósulnak meg és térségi hatásokat képesek generálni.

Ennek keretében történik tehát a közös célokra alapozott cselekvési tervek megfogalmazása és megvalósítása, valamint visszacsatolásra kerülnek a tapasztalatok, lehetőséget adva az együttműködés újabb irányainak megtervezésére. A város és térsége – különösen a vármegye- és járásszékhelyek esetében – nem működhet egymástól teljes függetlenségben. Ezért is szükséges, hogy az ITP 2021-27 tervezése során a vármegye megadja a lehetőséget legalább a fenntartható városfejlesztési eszköz keretében kiemelt, de az egyéb, jelentősebb térségi szervezőerővel bíró városai számára is a térségi szintű együttműködési lehetőségek feltárására és a térségi tervezésre.

Amennyiben mégis a város közigazgatási határáig tart a fenntartható városfejlesztési stratégián (FVS) alapuló fejlesztés, a város körüli agglomeráció vagy településegységes területére önálló fejlesztési célterület kijelölése szükséges. Ebben az esetben a vármegye és a város szoros együttműködése indokolt annak érdekében, hogy a várostérség területén a vármegye döntései alapján megvalósuló fejlesztések szinergiában legyenek a város fejlesztéseivel, mindez pedig az adott térség (településegységes) egészének érdekeit szolgálja. **Az ITP 2021-27 tervezése során tehát a vármegyének egyeztetnie szükséges valamennyi, az ERFA 11. cikk eszközét alkalmazó várossal** azok városfejlesztési szükségleteiről, ezek térségi kihatásairól annak érdekében, hogy a térség egészére kiható fejlesztések kerüljenek támogatásra mind a város, mind a várostérség területén.

Egyéb területi struktúrák

Funkcionális térség elsősorban többfunkciós város körül jön létre, ezért jellemzően a város-vidék kapcsolatrendszer megnyilvánulási formája. A **funkcionális (város)térségek** lehatárolása is többféle szempont (pl. munkaerőpiaci vonzáskörzetek) alapján történhet.

Hasonlóan figyelmet érdemelnek azok a többféle szereplő (önkormányzatok és közintézmények, üzleti szféra, a lakosság és az innovációt létrehozó és/vagy tudásátadó intézmények/cégek) együttműködésén alapuló területileg is értelmezhető, több települést érintő együttműködések, ún. helyi/térségi gazdasági ökoszisztémák (8), ahol az együttműködések intenzitása, minősége és értékteremtő képessége jelenti a helyi gazdaság versenyképességének kulcsát. Ezek nem tipikusan városi agglomerációk, hiszen akár több várost is magukban foglalhatnak, illetve adódhat területi ökoszisztéma városhiányos területen is, ahol a térségi együttműködést pl. ágazati szakosodás jellemzi (elsősorban agrárium). Jelentőségük abban van, hogy a helyi fejlesztések irányából közelítik az együttműködést. Ez jelenti az esélyt a kis- és középvárosok versenyképességének (további) erősítésére, összehangolva azt a vonzáskörzet többnyire falusi településeinek gazdasági integrálásával, ami az elvándorlás lassítására, ill. megállítására, a magasabb életminőség megteremtésére kínál lehetőséget.

A járások alapesetben nem tekinthetők a fent jellemzett gazdasági ökoszisztémának, bár nem kizárt, hogy van olyan vármegye, ahol a kétféle területi struktúra határa egybeesik. A járások, és benne az egyes települések státusza kevésbé a térséglehatárolásban, inkább a támogatás indokoltságát adó priorizálásában játszanak szerepet.

A megyei jogú város szerepe

Speciális eset a megyei jogú város és térsége kapcsolatrendszerének vizsgálata (9), különös tekintettel a várost körülvevő térség ellátása kapcsán a megyei jogú városra háruló többletfeladatokról adódó igényekre, szükségletekre, azaz a tipikusan a város és agglomerációja kapcsolatrendszerének okán felmerülő feladatokra. A vizsgálattal megállapításra kerülhet annak a funkcionálisan együttműködő térségnek a határa is, amely a megyei jogú város által ellátott különböző feladatok, szolgáltatások kapcsán a város körül kirajzolódik.

Fontos a megyei jogú város és a területén működő vármegyei önkormányzat együttműködésének, ezen belül is az együttműködést érintő kihasznált és kihasználatlan lehetőségek, továbbá a fejlesztési koncepciók, stratégiák összehangolási módjának és gyakorlatának vizsgálata (10).

A fent említett valamennyi területi struktúrát szükséges feltérképezni a vármegye területén, vannak-e ilyen települési együttműködések és megerősíteni őket ebben a formájukban, mivel nemcsak a vármegye, de az ország versenyképességének erősödésében is képesek szerepet játszani. Ezek támogatása önálló forrásfelhasználási móddal szintén indokolt.

A területfejlesztési koncepció és területfejlesztési program helyzetfeltárásának készítése során is kirajzolódhattak a vármegye területén belül ezek a térségek (funkcionálisan együttkezelendő térség, vármegye határon átvívelő együttműködő térségek adott vármegyére eső területei, várostérségek, egyéb mikrotérségi ökoszisztémák stb.) és településcsoportok, amelyek ezt a belső kapcsolatrendszert jellemzik.

ERFA rendelet 11. cikk alá tartozó kiemelt városok

Az ITP 2021-27 a 2021-2027-es programozási időszakban hozzá kell járuljon a tagállam számára az ERFA rendelet 11. cikkében kijelölt kötelezettség teljesítéséhez. Ennek értelmében a vármegyei önkormányzat a városi jogállású települései részére alakíthat stratégiai

forráskeretet az ERFA rendelet 11. és a CPR rendelet 28-29. cikkeivel összhangban. A forrásfelhasználási módon belül szükséges a városi területek részére elkülönített kumulált forráskeret megadása akár lakosságárányos, sávós, maximálisan elérhető forráskeret meghatározásával településmérethez kötötten. Ezen forráskeretre fenntartható városfejlesztési stratégiával pályázhat a meghatározott városi kör.

Az érintett városi kör tagjait elsősorban a vármegye határozza meg a TOP Pluszban rögzített kijelölési elvek figyelembe vételével (egyfókuszú, vagy fókuszált városkijelölés). A városok azonosítását ugyanakkor az alábbiak segíthetik elő.

A magyar várospolitikai Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióban (OFTK) foglalt⁶ fő célja a jelenleginél erőteljesebben együttműködő, kiegyensúlyozott, policentrikus városhálózat megteremtése. A cél megvalósulását szolgálja a regionális és vármegyei központok dinamikájának erősítése mellett a kis- és középvárosok térszervező erejének erősítése, illetve a városok és térségük közötti harmonikus kapcsolatok valamint a városok egymás közötti intenzív kapcsolatrendszerének erősítése, különös tekintettel az országhatár menti térségek városaira, amely térségekre specifikus célok is megfogalmazásra kerültek az OFTK-ban⁷. Ily módon a városok nem izoláltak, hanem hálózatban jelennek meg, amelyek egyes elemeit különböző intenzitású kapcsolatok kötik össze. A városok hozzájárulása a gazdasági növekedéshez egy együttműködő városhálózati rendszerében érvényesül a leginkább.

A városfejlesztés kiemelt szempontja a társadalmi – gazdasági – környezeti értelemben vett fenntarthatóság elve, mely a várospolitikában integrált megközelítést igényel.

Az ERFA rendelet 11. cikke éppen ezeket a fenntartható városfejlesztéseket kívánja támogatni az ERFA forrás megfelelő arányának városi területekre, várostérségekbe történő irányításával, integrált városfejlesztési stratégián alapuló fejlesztések támogatásával.

Az ERFA források e cél érdekében történő felhasználására jogosult városi körének a kiválasztása 2021-2027 között a megyék felelősségébe tartozik.

A vármegyét a városi kör meghatározásában több szempont is vezérelhette, amely szempontok a megyei területfejlesztési programban részletesen is szükséges volt bemutatni, kitérve az OFTK városhálózat fejlesztési irányaihoz való igazodásra. Általánosságban elmondható, hogy a városok, mint egy szűkebb vagy tágabb értelemben vett térség pólusai a térségüket dinamizáló központok, amely szerepkör sok esetben hiányos, így erősítésében támogatni szükséges őket.

A vármegye által tett városkijelöléssel ugyanakkor az ERFA 11. cikk eszközébe kijelölt város nem válik függetlenné a vármegyében zajló területfejlesztési folyamatoktól. Ezért **az ITP 2021-27 tervezése során a vármegyének egyeztetnie szükséges valamennyi, az ERFA 11. cikk eszközét alkalmazó várossal** azok városfejlesztési szükségleteiről, ezek térségi kihatásairól. Ennek oka egyrészt az, hogy a város a saját, stratégián alapuló fejlesztéseivel járuljon hozzá az őt magában foglaló vármegye területfejlesztési céljaihoz – ezzel együtt a TOP Plusz felé teljesítendő indikátorok értékéhez. Másrészt abban az esetben, ha az ERFA 11. cikk eszközében csak a város a közigazgatási területével került be, a várostérségében a vármegye területfejlesztési programjában ismertetett dinamikák szerint kerülnek támogatásra az egyes települések, a

⁶ Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió 3.1.4 Többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat-fejlesztés

⁷ Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió 2.2.2.2 fejezet 5. pont Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés

vármegye általi döntéshozatal keretében. Annak érdekében, hogy a térség egészére kiható fejlesztések kerüljenek támogatásra mind a város, mind a várostérség területén, elengedhetetlen a vármegye és az ERFA 11. cikk eszközbe került város közötti szoros együttműködés. A területi szereplő ITP 2021-27-ében és az FVS város TOP Plusz Városfejlesztési Programtervében (TVP) szereplő adatok koherenciáját az IH megvizsgálja.

Területfejlesztési szempontból kiemelt térségek

Az OFTK-ban meghatározott kiemelt térségek a területfejlesztésben önálló egységet jelentenek, fejlesztésük olyan területi tervezési alapelveket határoz meg, amely a térség összes fejlesztésének alapját képezi, ezért a térséget alkotó – adott esetben különböző – vármegyék felé elvárás ezen térségek figyelembevétele céljainak és fejlesztési szempontjainak saját területük fejlesztéseinek tervezése során. Tekintettel arra, hogy a kiemelt térségek több vármegye együttműködését is igénylik, a fejlesztések is sok esetben vármegyehatárokat átívelő jellegűek lehetnek, ezért fejlesztésükre önálló célterület és ezzel forrásfelhasználási mód elkülönítése indokolt (lásd: 4. és 5.).

Komplex programmal fejlesztendő járások

A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet jelöli ki a 36 komplex programmal fejlesztendő járást (LHH) (népességük kb. 1 millió fő), amelyek főleg alacsony népsűrűségű, kis lélekszámú települések, kevésbé urbanizált területek. Jellemző rájuk ugyanakkor a fiatalos korszerkezet, azaz a gyermekkorú népesség országosnál magasabb aránya, ami speciális beavatkozási szükségleteket jelent a fejlesztéspolitika számára, hiszen a még érzékenyíthető lakosságcsoportok számára nyújtott segítség – hosszútávon – nagymértékben képes befolyásolni a térség lehetőségeit. Ez fordíthatja meg a szintén tipikus negatív vándorlási egyenleget. Az érintett járások lakosságának iskolázottsága és foglalkoztatottsága szintén alacsony szintet mutat, ami egyenes arányban áll az országos átlagnál jóval alacsonyabb jövedelmi viszonyok alakulásával és a szociális juttatások országos átlagon felüli megjelenésével. Alacsony az infrastrukturális ellátottság viszonya is mind a lakossági (lakásállomány), mind a közüzemi (szennyvízgyűjtő-hálózat, szociális, egészségügyi, oktatási) infrastruktúra elemek vonatkozásában. Mindezek a jelenségek olyan speciális körülményeket koncentrálnak egyetlen jól körülhatárolható terület egység vonatkozásában, hogy ezek kezelése szintén indokolja önálló célterület kijelölését a vármegye területén belül, önálló forrásfelhasználási mód alkalmazásával (11). Amennyiben nem kerül sor önálló célterület kijelölésére, mindenképpen szükséges a területi értékelési szempontok keretében a komplex programmal fejlesztendő járások prioritása, előnyben történő részesítése, tekintettel a TOP Pluszban ezen térségkategóriára tett egyértelmű vállalásokra.

A TOP Pluszban rögzítésre került, hogy **a vármegyékre jutó indikatív forráskeretének legalább 10%-át a 36 LHH járásra szükséges fordítani, amelyet szükséges bemutatni az ITP 2021-27-ben legalább prioritásonkénti, alaponkénti bontásban.**

Továbbá a tervezés során figyelemmel kell lenni, hogy a program a 36 komplex programmal fejlesztendő járás területén megvalósuló beruházások támogatására fordítja az alap- és középfokú köznevelési intézmények fejlesztésére tervezett, TOP Plusz keretösszeg legalább 15%-át, illetve a 36 komplex programmal fejlesztendő járás területén megvalósuló

beruházások támogatására fordítja a **helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztésére tervezett, TOP Plusz keretösszeg legalább 15%-át.**

Az ITP 2021-27-ben a fejlesztési célterületek kijelöléséhez kapcsolódó feladat:

- e térségek és településcsoportok definiálása, adott esetben e **területi struktúrák azonosítása**;
- a **vármegye külső és belső kapcsolatrendszere mintáinak felvázolása**, azon **trendek és folyamatok áttekintése**, amelyek érdemileg befolyásolják a vármegye fejlődését, azaz segítik, vagy éppen gátolják a vármegyében természetesen működő térszervező folyamatok alakulását,
- **fejlesztési célterületek kialakítása**, amelyekre vonatkozóan az egyes intézkedések és konstrukciók forráskerete koncentrálható e célterületeken védett forráskeret hozzárendelésével.

Mind a területi struktúrák azonosítása, mind a vármegye külső és belső kapcsolatrendszere mintáinak, a trendeknek és folyamatoknak a felvázolása, mind pedig a fejlesztési célterületek kialakítása összhangban kell legyen a megye területfejlesztési koncepciójában és területfejlesztési programjában foglaltakkal.

A fejlesztési célterületek lehatárolásának módja egyedi vizsgálatot igényel az egyes vármegyék esetében. Határaiknak a települések és a vármegyék közigazgatási határát követnie kell, ugyanakkor más korlátozó tényező az azonosításukra nincs. Meghatározásukban szerepet játszhatnak:

- **földrajzi – geomorfológiai adottságok** (pl.: kistájak, településeket összekötő folyóvölgy, térségeket szétválasztó hegyvidéki terület, amely a közigazgatási határokkal ellentétben más tér / tájhasználati struktúrát eredményez);
- **agglomerálódó térségek** (pl.: munkaerővonzó képesség, ingázó lakosság alapján kerülhet lehatárolásra egy térség);
- **sajátos, környezetétől megkülönböztethető identitású területek** (pl.: egyedi fejlődési utat bejáró, kulturális hagyományai alapján elkülönülő településcsoportok);
- helyi gazdasági erőforrásokra épülő, alulról spontán szerveződő települési együttműködések, **gazdasági ökoszisztémák.**

Ahogy az már említésre került, a vármegyei TOP Plusz forráskeret felhasználásnak elsődleges szempontja a **vármegye teljes területének a fentiekben részletezett módon történő felosztása kisebb területegységekre**, fejlesztési célterületekre. Ezek a földrajzi célterületek komplex módon értelmezhető földrajzi egységek, tehát nem csak egy-egy TOP Plusz tématerület vonatkozásában értelmezhetők. A vármegye területének a TOP Plusz egyes témái szerint eltérő lehatárolásai helyett szükséges valamennyi intézkedés esetében azonos célterület lehatárolást alkalmazni, amelyen belül már az egyes felhívások esetében a projektkiválasztás során előnyben részesülő települések köre változhat.

Amennyiben egy-egy település mégsem illeszkedik egyetlen ilyen mikrotérségi lehatárolásba, vagy nem értelmezhető a földrajzi célterületenkénti bontás (pl. aktív turizmus fejlesztése), a

számukra külön fejlesztési célok kijelölhetők, amelyekhez pedig forrás rendelhető. Amennyiben az ilyen kimaradó települések a térben jól körülhatárolható egységet alkotnak, abban az esetben azonban önálló célterületet kell képezni rájuk. Ahogy az már korábban is említésre került, önmagában egy-egy településre fejlesztési célt meghatározni a településfejlesztési koncepció és az integrált településfejlesztési stratégia feladata, ez tehát nem az ITP 2021-27 léptéke.

2.1.5 Település-differenciálás, projektkiválasztás

Az alábbi alfejezet már nem a térséglehárolást, hanem az egyes térségeken belüli projektkiválasztást segíti elő. A fejlesztési célterületek meghatározása ugyanis egyrészt szolgálja azt a törekvést, hogy minél kevesebb olyan település versenyezzen a fejlesztési forrásokért, amelyek esetében a támogatás indokoltsága nem kérdés, hiszen a projektek alapvető lakossági szolgáltatások biztosítását segítik elő. Másrészt elősegíthetik, hogy a lehatárolt térségen belül optimalizálásra kerüljön bizonyos szolgáltatások ellátási köre, akár köz-, akár üzleti szolgáltatásokról beszélünk. Ebben az esetben még inkább érvényesül a települések közötti versenyhelyzet mérséklése, mivel a több település által finanszírozott szolgáltatások koncentrálásával a beruházás mérete ugyan megemelkedhet, viszont csökkenti a párhuzamosan és alacsony színvonalon nyújtott szolgáltatások finanszírozásának terhet. Új és a korábbiaktól eltérő igényeket generálhatnak (pl. a szolgáltatás kényelmes és hatékony elérhetőségének biztosítása), de egy ellátási racionalizáció mindenképp megtörténhet a szolgáltatás optimalizálása által.

A versenyhelyzet minimalizálása – érthető módon – nem minden esetben tud megtörténni. A források korlátozott rendelkezésre állása nem képes minden vármegyei település igényét valamennyi, a TOP Plusz által támogatható területen kielégíteni. Ezért van szükség mégis bizonyos fejlesztések vagy települések / térségek priorizálására, előnyben részesítésére.

A területi szereplőnek **a vármegye területfejlesztési koncepciójának és a területfejlesztési programjának jövőképe, átfogó és tematikus, horizontális valamint stratégiai céljai mentén a vármegye településeinek adottságait figyelembe véve szükséges kialakítania ezt a differenciálást**, amely elősegíti a vármegyére allokkált forrás teljes felhasználását. Erre az útmutató nem rögzít kötelezően alkalmazandó vizsgálati szempontokat, csak javaslatokat ad arra vonatkozóan, hogyan gondolkodhat a vármegye a differenciálás kialakításáról. A végső módszertant maga a területi szereplő a vármegye adottságainak és fejlesztési céljainak megfelelően alakítja ki, ügyelve a vármegye területének teljes lefedésére (12). Fontos azonban, hogy a területfejlesztési program operatív programrészében az egyes prioritások részletes tartalmának bemutatásánál már az is ismertetésre kerüljön, hogy az intézkedés a vármegye mely területén, településein, térségeiben releváns, mindezzel elősegítve az előnyben részesítő szempontok meghatározását a későbbiekben. Ezzel biztosítható, hogy az egyes TOP Plusz felhívások esetében a projektkiválasztás alapelvei egyenesen levezethetők legyenek a vármegye programjából.

A priorizálási irányok többféle megközelítéssel is meghatározhatók.

Egyik opció lehet például a **rászorultság**, azaz hogy egy település olyan súlyos strukturális problémákkal küzd, amely problémák alapján a 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet szerinti kedvezményezett településnek minősül. Amennyiben a TOP Plusz egyik konstrukciója esetében

indokolt tehát az ebbe a körbe tartozó településeket előnyben részesíteni, akkor ezek a települések kaphatják a legmagasabb pontot az értékelés során.

A települések fejlesztései közötti differenciálásban számíthat akár az is, ha a település **szabad vállalkozási zónának** számít.

Amennyiben a vármegye területfejlesztési koncepciójának és területfejlesztési programjának céljai egyértelműen vonatkoztathatók például egy **ágazati stratégiában azonosított térség** célzott fejlesztésére, akkor ennek a térségnek a települései is lehetnek például az előnyben részesülő pályázók. Ilyen ágazat által kijelölt térségek lehetnek akár a turisztikai térségek meghatározásáról szóló 429/2020. (IX. 14.) Korm. rendelet 1. sz. mellékletében azonosított üdülőtérségek, de bármilyen ágazati stratégia – amely az ITP 2021-27-ben pontosan hivatkozásra kerül – megfelelő alapot szolgálhat egy-egy településkör kiemelésére.

Szintén meghatározhatja a sorrendiséget amennyiben a vármegye képes meghatározni a területfejlesztési koncepció és területfejlesztési program készítésének megalapozó fázisa során elvégzett helyzetelemzések és helyzetértékelések alapján a területén található települések esetében feltárt szolgáltatási hiányosságokat, amelyek kezelésére a TOP Plusz forrásai segítséget nyújthatnak. Ezek a „**hiánylisták**” is kirajzolhatnak egyfajta indokoltági sorrendet az egyes települések között, viszont ebben az esetben még kritikusabb, hogy ezek az alátámasztások a vármegye tervezési dokumentumaiból egyértelműen kiderüljenek.

A differenciálás alapja – a korábbiakban felsorolt szempontok mellett vagy azokon felül – lehet akár a települések bizonyos **statisztikai mutatói vonatkozásában meghatározott kategorizálás** is.

Ahogy már korábban említésre került, az együtt kezelendő térségeken belüli települések fejlettségük, térségi jelentőségük alapján tovább differenciálhatók, hiszen egy komplex programmal fejlesztendő járáson belül is vannak dinamikusabb és kevésbé dinamizálható települések. A vármegye egyes településeinek bizonyos jellemzők szerinti kategorizálása segít meghatározni a támogatásra jogosult, konkrét településkört – az egyes témák vonatkozásában akár eltérő módon. A kategorizálást néhány, könnyen hozzáférhető mutató, illetve pontosan definiált kvalitatív jellemző alapján szükséges legalább két-három téma vonatkozásában elvégezni (pl. gazdasági dinamika, demográfiai tendencia, településméret). Ezen mutatók rövid elemzése segít megállapítani, hogy **az adott település növekvő fejlődési pályán van, stagnál, avagy hanyatlik.**

A vizsgálat elvégzésére alkalmas statisztikai mutatók közül nem érdemes sokat vizsgálni, ugyanis a lényegi tendenciák egy-két markáns mutatóból is megállapíthatók, majd ezen adatoknak egy nagyjából 7-10 éves periódusát átfogó elemzésére van szükség:

1. az egyik elsődleges szempont a **gazdasági dinamika vizsgálata** az egyes települések esetében. Ez a vállalkozások dinamikája, illetve az egy főre jutó személyi jövedelemadó, valamint foglalkoztatási és munkanélküliségi adatok értékéből könnyen levezethető. A vállalkozások dinamikája esetében érdemes az egyéni és társas vállalkozások abszolút számának változását vizsgálni és/ vagy a regisztrált vállalkozások számát összevetni az

aktív vállalkozások számával, illetve a létrejövő és megszűnő vállalkozások számának időbeni alakulását nyomon követni;

2. a másik fontos jellemző a **demográfiai tendencia**. Az élve születések és halálozások értékéből, valamint az odavándorlási és elvándorlási adatokból könnyen megállapítható egy-egy településről, hogy népességvesztő vagy gyarapodó népességgel bíró (esetleg egyenesen népességvonzó képességgel rendelkező) településről van-e szó. A korszerkezet alakulása szintén rámutat a település népességdinamikájára;
3. a harmadik szempont, amelyet érdemes mérlegelni a tipizálás során, a lakó és állandó népesség számával kifejezett **településméret**, illetve a **külterületi lakosság aránya** a település teljes lakosságához képest, amely speciális települési problémákat okozhat, kezelése pedig speciális megoldási módszereket igényel;
4. amennyiben szükséges, a vármegye meghatározhat **további egyéb jellemzőket** is a településcsoportok / kategóriák kialakításához [pl.: további konkrét statisztikai adat, a vármegyében regisztrált cégek esetleges specializációja (TEAOR kód alapján a vállalkozások jellegének vizsgálata, stb.)].

E további jellemzők közé tartozhat a **komplex fejlesztés** támogatása is, amikor a projekt nem pontszerűen jelleget mutat, hanem egy együtt kezelendő térség nagy részét vagy egészét érinti, hatással van rá.

Fontos, hogy az egyes adatokat tekintve is, valamint vármegyénként is eltérő küszöbértékek jelentik az átmenetet két településcsoport között. Ezeket a **küszöbértékeket** tehát szükséges a vármegyének a stratégiai dokumentumaiban, **de legalább az ITP 2021-27-ben meghatározni és az ITP 2021-27 mellékletében, táblázatos formában bemutatni**.

Fontos, hogy ezek a fent ismertetett differenciálási formák nem a pályázás jogosultságát határozzák meg, hanem a támogatási kérelmek közötti sorrendet. Ennek értelmében több differenciálási mód ötvözésével finomítható a végleges sorrend kialakítása. A többféle differenciálási mód ötvözése esetében azok a kérelmek kerülhetnek az első támogatottak közé, amelyek a különböző szempontok mindegyike alapján előnyben részesülnek, azaz maximális pontszámot kapnak. Azok a települések pedig, amelyek a konstrukcióban alkalmazott differenciálási szempontok nem mindegyike alapján tartoznak a prioritizált településkörbe, mindössze kevesebb ponttal fognak rendelkezni, de nem kerülnek kizárásra a pályázás lehetőségéből. A forráskeret kimerüléséig ezek a települések is részesülhetnek a támogatásokból, csak éppen nem elsőként.

A vármegyei koncepciók és programok egyes céljai és az OP különböző tématerületei sok esetben eltérő prioritizálást igényelhetnek. A vármegyék – az ITP 2021-27-ben alátámasztott módon – saját hatáskörben, ezekből a vármegyei célokból levezetve meghatározhatják azokat a szempontokat, amelyeket érvényesíteni kívánnak a kiválasztás során.

Komplex települési fejlesztések (integrált projektek)

Az integrált projektek olyan komplex tartalmú önkormányzati fejlesztések, melyeket a település meghatározott idő alatt, meghatározott műszaki, gazdasági, társadalmi és városépítészeti eredményekkel, meghatározott pénzügyi paraméterekkel (kiadásokkal és bevételekkel) akar megvalósítani. Tervezése során a fejlesztés térbeli, ágazati és időbeli koordinációja történik meg,

a lehető legszélesebb spektrummal. Az integrált projekt magában foglalja egy akár magas bekerülési költségű infrastruktúra fejlesztését és annak kiegészítését több, kisebb kapcsolódó beruházással és szoft elemekkel meghatározott földrajzi területen belül, amelyek együttesen lehetővé teszik, hogy a fejlesztés minél több szempontra tekintettel, kompakt módon, mégis magas hozzáadott értékű eredmény elérésére fókuszáltan valósuljon meg.

Ez jelenthet olyan több tevékenységet is magában foglaló akcióterületi beruházást, amelynek keretében a település egy adott, jól definiált részén összehangolt akció keretében újul meg az épített és a természeti környezet. Integrált projekt lehet az is, amikor egy konkrét fejlesztés olyan formában valósul meg, hogy a szűken vett téma területén annak teljes vertikumában kezelve zajlik egy beruházás. Ez utóbbira lehet példa, amikor az egészségügyi szolgáltatás javítása érdekében nem csak a háziorvosi rendelő energetikai megújítása valósul meg, hanem ugyanazon projekt keretében az ellátáshoz szükséges eszközbeszerzés is megvalósul, a kapcsolódó egyéb egészségügyi szolgáltatások is fejlesztésre kerülnek, illetve különböző szoft programok keretében az egészségügyi személyzet is célzott képzésekhez férhet hozzá.

Tekintettel a méretgazdaságosságra, az integrált projektek előkészítése és megvalósítása is költséghatékonyabbá válik, hiszen nem különböző projekteken készülnek elő az integrált projekt egyes elemeire a beruházási tervek, megvalósítás esetén pedig – ha magasabb összköltséggel is, de fajlagosan mégis – kisebb ráfordítással oldható meg a projektmenedzsment. További célszerűséget ad komplex projektek megvalósítására, hogy a támogatás elnyerésekor minden tevékenység megvalósíthatóvá válik a projekt keretében, míg a különböző projektelemek egyesével történő pályázása esetén nem biztosított, hogy valamennyi támogatási kérelem pozitív elbírálásban részesül.

Különösen nagyobb települések (városok) esetében indokolt a vármegye számára, ha – különösen például az Élhető települések című összetett pályázati felhívás esetében – komplex projektek előkészítését várja el a települések részéről, illetve a felhívásra beérkező kérelmek között plusz pontokkal előnyben részesíti a komplex, akcióterületi projektek megvalósítását.

Felzárkózó települések hosszú távú programja

A Kormány 1404/2019. (VII. 5.) számú határozata indította el a Felzárkózó települések programot. A program megvalósításához a TOP Plusznak is szükséges hozzájárulnia, így a vármegyéknek a Felzárkózó települések programba kerülő települési kör preferálását a projektkiválasztás során, a területi értékelési szempontok keretében érvényesíteniük szükséges.

2.1.6 Területsspecifikus Kiválasztási Kritériumok

A **területsspecifikus kiválasztási kritériumok** biztosítanak a **projektértékelési szempontrendszerhez elvi keretet**, így elsősorban a vármegyei tervezésben érvényesített specifikumait kell, hogy **tükrözzék** a TOP Plusz forrásainak vármegyei felhasználása során, továbbá a **megyei koncepcióból és programból, valamint az ITP 2021-27 területi tervezési szempontból meghatározott céljainak, célterületeinek priorizálását** szükséges biztosítani.

a) Eljárásrend

Az elfogadott operatív program szövege szerint a végrehajtás kerete a TKR (területi kiválasztási eljárásrend), melynek szabályait a 256/2021 (V.18.) Korm. rendelet rögzíti.

29. § (1) A területi szereplő

b) kidolgozza az integrált területi programszintű kiválasztási kritériumokat, figyelembe véve a programban és az e rendeletben meghatározott horizontális követelményeket,

c) véleményezi a területi kiválasztási eljárásrendben meghirdetésre kerülő felhívás tervezetét, és meghatározza a területi értékelési szempontokat,

(2) A területi szereplő a fővárosi önkormányzat és a vármegyei önkormányzat.

75. § (1) Ha a területi kiválasztási eljárásrenddel érintett felhívásra kizárólag egy területi szereplő, az általa vezetett konzorcium vagy olyan közvetlenül vagy közvetve állami vagy önkormányzati tulajdonban álló gazdasági társaság nyújthat be támogatási kérelmet, amelyben a területi szereplő többségi tulajdonnal rendelkezik, – a 76. § (1) bekezdése kivételével – a kiemelt kiválasztási eljárásrendre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

(2) Ha a területi kiválasztási eljárásrenddel érintett felhívásra nem kizárólag a területi szereplő vagy az általa vezetett konzorcium nyújthat be támogatási kérelmet, a standard kiválasztási eljárásrendre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

(3) Ha a területi kiválasztási eljárásrenddel érintett felhívás fenntartható városfejlesztési eszköz megvalósítására irányul és arra a területi szereplő integrált területi programjában kijelölt város, várostérség települése vagy többségi tulajdonukban álló gazdasági társaság nyújthat be támogatási kérelmet, – a 76. § (1) bekezdése kivételével – a kiemelt kiválasztási eljárásrendre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

(4) Ha a területi kiválasztási eljárásrenddel érintett felhívás fenntartható városfejlesztési eszköz megvalósítására irányul és arra a (3) bekezdésben meg nem határozott támogatást igénylő nyújthat be támogatási kérelmet, a standard kiválasztási eljárásra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy

a) döntés-előkészítő bizottságot nem kell összehívni,

b) a benyújtott támogatási kérelmeket az irányító hatóság felkérésére a területi szereplő integrált területi programjában kijelölt város, várostérség a felhívásban meghatározott területi értékelési szempontok alapján értékeli.

b) Értékelési szempontok meghatározása

TKR eljárásrendben a formai (jogosultsági) és szövegesen értékelendő tartalmi kiválasztási szempontokra az IH tesz javaslatot. Mind a TKR kiemelt és standard eljárásrendben beérkező támogatási kérelmeknek szükséges ezen kritériumoknak való megfelelés, melyek biztosítják a támogatási kérelem szakmai megfelelőségét. TKR standard eljárásrend esetén – ahol a formai (jogosultsági) és szövegesen értékelendő tartalmi kiválasztási szempontoknak megfelelt támogatási kérelmek között rangsorolni szükséges - a pontozásos kiválasztási kritériumokra a területi szereplők (vármegyék és Budapest Főváros Önkormányzata) tesznek javaslatot ITP útmutató szerint az illetékességükben lévő felhívásokra vonatkozóan. A Fenntartható Városfejlesztési eszköz keretében megnyíló TKR standard felhívások esetében a résztvevő városok / várostérségek határozzák meg a részletes területi szempontokat (pontozás) – ugyanakkor jelen előterjesztés ilyen típusú beavatkozást egyelőre nem tartalmaz. TKR eljárásrendben a formai (jogosultsági) és szövegesen értékelendő tartalmi kiválasztási

~~szempontokra az IH tesz javaslatot. Mind a TKR kiemelt és standard eljárásrendben beérkező támogatási kérelmeknek szükséges ezen kritériumoknak való megfelelés, melyek biztosítják a támogatási kérelem szakmai megfelelőségét. TKR standard eljárásrend esetén – ahol a formai (jogosultsági) és szövegesen értékelendő tartalmi kiválasztási szempontoknak megfelelt támogatási kérelmek között rangsorolni szükséges – a pontozásos kiválasztási kritériumokra a területi szereplők (vármegyék) tesznek javaslatot ITP útmutató szerint az illetékességükben lévő felhívásokra vonatkozóan.~~

c) Értékelési módszertan

A hiánypótolható és nem hiánypótolható jogosultsági szempontokat a közreműködő szervezet vizsgálja, az egyes szempontok teljesítésével történhet meg a projekt jogosultsági befogadása.

A tartalmi értékelés szövegesen értékelendő és pontozásos szempontok útján történik meg:

A szövegesen értékelendő tartalmi kiválasztási szempontok a támogatási kérelmek szakmai tartalmának megfelelését biztosítják kétfajta módon:

- A legfontosabb szakmai elvárásokat tartalmazó szempontok „nem megfelelt” minősítése a támogatási kérelmek elutasítását vonja magával.
- A „részben megfelelt” értékelések esetében szakmai feltétel kerül előírásra, amely biztosítja az adott körülmény javítását.
- A szöveges szempontok a megfelelt / részben megfelelt / nem megfelelt / ~~nem releváns~~ minősítések mellett pontozást is jelentenek az alábbiak szerint.
 - megfelelt – 1 pont
 - részben megfelelt - 0,5 pont
 - nem megfelelt - 0 pont
 - ~~○ nem releváns - 0 pont~~

A támogathatósághoz elvárás, hogy a szövegesen értékelendő kiválasztási szempontok (általános és felhívásspecifikus együtt) összesen adható pontszámának legalább 50%-os mértékét elérje a támogatási kérelem által elért pontszám. Amennyiben nem éri el ezt a mértéket, úgy a támogatási kérelem nem támogatható.

~~Az általános és felhívás-specifikus szövegesen értékelendő releváns kiválasztási szempontok értékelése során elért pontszám 35% részpontszámként jelenik meg a területspecifikus mellékletben elérhető összpontszámon belül a vármegyék által meghirdetett TKR standard felhívásokban. Pontozásos értékelésre kizárólag a szakmai támogathatósági elvárásoknak feltételekkel vagy feltételek nélkül megfelelő projektek kerülnek.~~

~~A szövegesen értékelendő kiválasztási szempontok értékelése során elért pontszám a projektek tartalmi megfelelőségének biztosítására szolgál.~~

~~TKR standard eljárásrendben az általános tartalmi értékelés előnyben részesítő szempontjainál elért pontszám (szerezhető 0-4 pont) arányosan beemelésre kerül a pontozásos szempontrendszerbe úgy, hogy az az elérhető összpontszám legalább 20%-át eredményezhesse.~~

~~Pontozásos értékelésre kizárólag a szakmai támogathatósági elvárásoknak feltételekkel vagy feltételek nélkül megfelelő projektek kerülnek, a pontozásos értékelés az elvekben támogatható támogatási kérelmek rangsorolást hivatott biztosítani (TKR standard eljárásrend esetén).~~

Kiválasztási kritériumok felépítése és szerkezete

I. Általános kiválasztási kritériumok:

- Általános formai kiválasztási kritériumok (valamennyi felhívás esetén kötelezően alkalmazandó szempontok)
- Általános tartalmi kiválasztási kritériumok (valamennyi felhívás esetén kötelezően alkalmazandó tartalmi értékelési szempontok)
 - o szövegesen értékelendő tartalmi értékelési szempontokkal
 - o melyet minden felhívás esetében kiegészít 4, előnyben részesítést biztosító értékelési szempont az alábbi kategóriákban. Az előnyben részesítő szempontoknál elért nem megfelelt, vagy részben megfelelt értékelés sem azonnali elutasítást, sem támogatási feltétel előírását nem vonja magával.
 - szinergia
 - integráltság
 - szakmai indokoltság
 - költséghatékonyság

II. Felhívásspecifikus kiválasztási kritériumok:

- Felhívásspecifikus formai kiválasztási kritériumok, tartalmazva a kötelező elemeket, valamint kiegészülve a felhívásspecifikus formai kritériumokkal.
- Felhívásspecifikus tartalmi kiválasztási kritériumok, amelyek az általános tartalmi kiválasztási kritériumokat egészítik ki az egyes felhívások sajátosságai szerint, határozzák meg a felhívás esetében releváns előnyben részesítő szempontokat.
- Területspecifikus pontozásos kiválasztási kritériumok (területi szereplő vagy FVS város/várostérség által meghatározott szempontok a versenyeztetéssel járó, standard felhívások esetében).

A TOP Plusz Monitoring Bizottság által elfogadott „I. Általános kiválasztási kritériumokat” jelen útmutató 1. számú függeléke tartalmazza. A területi szereplő által készített ITP 2021-27 dokumentum mellékletében szükséges rögzíteni ezeket a kritériumokat.

A „II. Felhívásspecifikus kiválasztási kritériumokat” a területi szereplő által készített ITP 2021-27 dokumentum mellékletében szükséges rögzíteni felhívásonként. A TOP Plusz Monitoring Bizottság által elfogadott kritériumokat az IH a területi szereplő rendelkezésére bocsátja.

A területi szereplőnek meg kell határoznia a saját területspecifikus kiválasztási kritériumait, amelyek mentén a támogatási kérelmek értékelésre kerülnek. Ezek tipikusan olyan szempontok, amelyek a vármegye számára elsődlegesek és elsősorban a területfejlesztési koncepcióból vagy a területfejlesztési programból vezethetők le.

Ilyen szempontok lehetnek például:

- a megye területfejlesztési koncepciója és területfejlesztési programja céljaihoz való illeszkedés;
- klímasemleges megoldásokat alkalmazó fejlesztések;
- a digitális átállást elősegítő projektek;
- komplex beruházások;
- egyéb.

A kritériumok a vármegye értékválasztását tükrözik, amelyeket elsősorban iránymutatónak tart a források felhasználásában. A felhívásonkénti értékelési szempontok ezekből kerülnek levezetésre, részletezésre és súlyozásra, a felhívások területspecifikus mellékleteiben pedig földrajzi célterületenként, forrásfelhasználási módokként egyesével kerülhetnek ismertetésre.

Az egyes támogatási kérelmek már e szempontok mentén kaphatnak többletpontokat az értékelés során, ezáltal dőlhet el a kérelmek támogathatósági sorrendje.

A 2.1.4 fejezetben leírtak szerint meghatározott fejlesztési célterületek megadják azt a szűkítő korlátozást, amelyen belül már csak a célterület települései között szükséges a támogatási kérelmeket differenciálni a 2.1.5 alfejezet alapján. A területspecifikus kritériumok ezeknek a preferenciáknak szereznek érvényt.

A felhívások feltételei egyértelműen meghatározzák azokat a szakmai követelményeket, amelyeknek az egyes projektterveknek meg kell felelniük, ebből következően a szakmai kiválasztási szempontok alapján támogatható projektötletek között a vármegyék által megadott területspecifikus szempontok fogják meghatározni a végül valóban támogatásra kerülő projekteket.

A TOP Plusz egyes intézkedései tekintetében eltér az a településkör, amely a támogatással hatékonyabban képes szolgálni a megyei koncepcióban és programban foglalt céljait. A területspecifikus kritériumoknak minden egyes felhívás esetében ezt, a tématerület szempontjából preferált, konkrét településkört szükséges előnyben részesíteniük. Mindez tehát azt jelenti, hogy a TOP Plusz különböző tématerületei esetében eltérhetnek az értékelési szempontok.

A vármegye a fentiek felül **egyéb szempontokat** is érvényesíthet a kiválasztás során, amelyek árnyalhatják az előbbieken ismertetett stratégiai szempontú kiválasztás szempontjait. Ilyen előnyben részesítő szempontok lehetnek a többszereplős jelleg, az innovativitás (korábbi gyakorlathoz képest újító jellegű megoldások a projektjavaslatban), az okos technológiák / komplex okos megoldások alkalmazása, vagy az integráltság stb. Legalább a felhívások szintjén definiálni szükséges, a felsorolt feltételek mikor számítanak

teljesültnék a vármegye számára. A vármegye ezen felül előnyben részesíthet olyan fejlesztéseket is a projektkiválasztás során, amelyek klíma-semleges megoldásokat alkalmaznak, vagy digitális technológiák innovációs célú kiaknázását tartalmazzák.

E szempontokat szükséges felvezetni a **Területsspecifikus Kiválasztási Kritériumokat** tartalmazó sablonba. A leírtak gyakorlati alkalmazásához néhány példával szolgálunk az alábbiakban:

Példa 1:

Egy vármegye koncepcióban foglalt egyik célja a szolgáltatások elérhetőségének javítása, másik célja a népességfogyás megállítása. A vármegyei koncepció és program helyzetfeltárásából ismert probléma, hogy egy adott lehatárolt térségen belül bizonyos településeken nincs például háziorvosi ellátás, ugyanakkor mindegyikről megállapítható, hogy a szolgáltatás üzemeltetése kulcsfontosságú. A helyzetelemzés alapján ismert az is, hogy azok a települések, amelyek e problémával leginkább érintettek, milyen fejlődési dinamikával rendelkeznek, például hanyatló települések.

Amennyiben a TOP Plusz tartalmaz egészségügyi ellátás fejlesztésére irányuló konstrukciót, a vármegye céljaival összeegyeztethető, hogy azokon a településeken fejlessze ezt a szolgáltatást, amelyek hanyatló dinamikát mutatnak. Ebben az esetben azon településeket kell a vármegyének előnyben részesítenie a támogatás odaítélésekor, ahol az egészségügyi szolgáltatás infrastruktúrájának fejlesztésével a háziorvosi ellátás ismét elérhetővé válik, ezzel pedig a település esélyt kaphat a fejlődési dinamikájában tendenciaváltásra.

Példa 2:

Egy vármegye egyik megfogalmazott célja a munkahelyteremtés, másik célja pedig a népességfogyás megakadályozása. A forrásokat indokolt lehet egyrészt olyan önkormányzati tulajdonú infrastruktúra fejlesztésére fordítani, amely minél több aktív vállalkozás megtelepedését, továbbfejlődését képes elősegíteni, munkát adva a helyi lakosságnak, tovagyűrűző hatásként pedig akár a környékbeli lakosság és vállalkozások számára is lehetőséget kínálva.

A vármegye dönthet úgy, hogy olyan településeket preferál, ahol mérsékelt a vállalkozási dinamika és az új vállalkozások létrehozásának körülményei megteremtésével fogja szolgálni a munkahelyteremtés ügyét. Dönthet azonban úgy is, hogy erős dinamikával rendelkező, de sok hanyatló kistépelüléssel körülvett településeket részesít előnyben, ezzel kihasználva az adott településen jelen lévő fejlődési potenciált, egyben munkahelyek, beszállítói lehetőségek kialakításával a környező, hanyatló kistépelüléseket szolgálja.

Példa 3:

Adódhatnak horizontális, minden intézkedésben érvényesíthető szempontok is. Például ha a vármegye célja az egyébként is kiváló természeti környezeti állapot megőrzése a vármegyében és ehhez a célhoz a TOP Plusz több konstrukciója is képes hozzájárulni, akkor a vármegye számára például a differenciálás alapja lehet a már meglévő, erős turisztikai attrakciókkal rendelkező településeinek preferálása. Ezzel ugyanis a vármegye olyan településeire orientálja a forrásokat, amelyek a vármegye turisták által látogatottabb települései, a megvalósuló fejlesztések pedig tovább növelhetik ezek elérhetőségét. Természetesen fontos az is, hogy ilyen esetben a vármegye elvárja a fejlesztésektől a

színvonal emelkedés mellett a környezeti fenntarthatóság szempontjainak minél szélesebb körű érvényesítését.

Példa 4:

A vármegyei célokhoz kötődő, stratégiai alapú kiválasztás nem feltétlenül tudja azonban teljes mértékben differenciálni a pályázói kört, így a vármegye megfogalmazhat olyan egyéb értékelési szempontokat, amelyeket érvényesíteni kíván a kiválasztás során. Ilyen szempont lehet a konzorciumok, vagy az innovatív megoldások előnyben részesítése a kiválasztás során. Ezek azonban már csak finomhangolásai a stratégiai alapú kiválasztásnak, e szempontok érvényesítése a hasonló eredményt elérő projektek között tud differenciálni, ezekre nem épülhet a stratégiai jellegű kiválasztás.

Fontos, hogy:

- adott kiválasztási elvek többféle konstrukció vonatkozásában is érvényesíthetők. Ennek értelmében nem szükséges a TOP Plusz minden egyes intézkedésére és minden fejlesztési célterületre különböző preferáló szempontokat meghatározni, de a lehetőség erre is adott;
- az egyes szempontok variálhatók is. Két-három szempont kombinálásánál több nem javasolt, de ezzel tovább finomítható a projektkiválasztás, amennyiben például nem csak a települési dinamika, hanem például a település lakosság száma alapján is differenciálhat a vármegye a támogatási kérelmek között.

A területspecifikus kiválasztási kritériumok a felhívásokban értékelési szempontokként jelennek meg, vagy változatlan formában, vagy pontosítva annak megfelelően, hogy a projektek közötti szelekció egyértelmű legyen. **A kritériumokat a TOP Plusz Monitoring Bizottság fogadja el.**

A célkitűzések megjelenítése az ITP 2021-27-ben:

- Jelezze, milyen vármegyei területfejlesztési program célokat valósít meg, vagy melyek végrehajtásához járul hozzá az ITP 2021-27. Ennek kifejtése fontos, mert magyarázatként szolgál(hat) az ITP 2021-27 forráskeretének intézkedések közötti átrendezésére. Kérjük, a célrendszer kapcsolódásait ne csak szövegesen, hanem vizuálisan is jelenítse meg a kapcsolatok jelölésével, ebben emelje ki egyrészt a területfejlesztési program célokkal, másrészt a TOP Plusz vonatkozó prioritása intézkedéseinek céljaival való kapcsolatot.
- A TOP Plusz keretében több komplex felhívás is meghirdetésre kerül, ezek esetében a források irányított felhasználása érdekében a vármegye meghatározhat egyedi küszöbértékeket, amelyek elérése vagy meghaladása esetén milyen döntés hozható a támogatási kérelmekről.
- Ismertesse a vármegye külső kapcsolatrendszerét, amelyek hatással vannak a vármegye által megfogalmazott célok elérésre – különös tekintettel a vármegyehatáron átívelő fejlesztések vonatkozásában (pl. kiemelt térségek több megyét érintő összehangolt fejlesztése).
- Ismertesse a vármegye belső kapcsolatrendszerét:
 - ✓ város-vidék kapcsolatok (MJV és vármegye kapcsolata, közös fejlesztései; funkcionális térségek; egyéb városi agglomerációk),
 - ✓ ERFA 11. cikk kiemelt városa(i),
 - ✓ kiemelt térségek, komplex programmal fejlesztendő járások,
 - ✓ új területi struktúrák (gazdasági ökoszisztémák).
- Vázolja a vármegye területén jellemző trendeket és folyamatokat (agglomerálódási folyamat, egyéb települési együttműködések, gazdasági szerkezetváltás válságtérségei stb.).
- Határozza meg a fenti folyamatok alapján levezetett fejlesztési célterületeket.
- Határozza meg azokat a szempontokat (jogszabály által rögzített kategóriák, települések fejlődési dinamikája stb.), a szempontok küszöbértékeit, kategóriáit, valamint listázza az egyes kategóriákba tartozó településeket, amelyek alapján konkretizálható, döntéskor melyek az elsődlegesen előnyben részesíthető települések. A preferenciák meghatározásakor vegye figyelembe az integrált projekteket, a komplex programmal fejlesztendő járásokat, illetve a „Felzárkózó települések” program településeit.
- A település-differenciálás alapján határozza meg minden egyes vármegyei fejlesztési célterület vonatkozásában a területspecifikus értékelési szempontokat, amelyek alapján a projektkiválasztás során az értékelők által a támogatási kérelmek pontozásra kerülnek. Minden intézkedés vonatkozásában érdemes több szempontot is ötvözni annak érdekében, hogy minél kevesebb projekt esetében alakuljon ki pontegyenlőség.
- Mind a területi struktúrák azonosításának, mind a vármegye külső és belső kapcsolatrendszer mintáinak, a trendeknek és folyamatoknak a felvázolásának, mind pedig a fejlesztési célterületek kialakításának összhangban kell lennie a megye területfejlesztési koncepciójában és területfejlesztési programjában foglaltakkal.

2.2 A Területspecifikus Kiválasztási Kritériumok szükségessége és kapcsolata az ITP 2021-27 dokumentummal

Az ITP 2021-27 vonatkozásában az egyes vármegyéknél felmerülő feladatok a korábbi időszakhoz szintén hasonlatosak annyiban, hogy jelen esetben is befolyásolhatják a kifejezetten a TOP Plusz keretében megjelentethető felhívások egyes paramétereit (keretösszegek, meghirdetési határidők, értékelési szempontok stb.), továbbá szerepük van a támogatható projektek kiválasztásában.

Emiatt szükség lesz olyan **kiválasztási kritériumok** meghatározására, amelyek az egyes fejlesztési célterületeken belül **differenciálnak a benyújtott támogatási kérelmek között**. Ezeknek a szempontoknak elsősorban a vármegye területfejlesztési koncepciója és területfejlesztési programja céljaiból és tartalmából – egyben az ITP 2021-27 céljaiból – levezethető, továbbá a vármegye helyzetelemzése alapján meghatározott irányokat érvényesítő szempontoknak kell lenniük.

A fentiekben leírtak alapján a vármegye megalkotja a **Területspecifikus Kiválasztási Kritériumokat**, amelyet a **mellékelt sablonban rögzít**, majd mindezt benyújtja az IH felé (13).

A felhívások kiválasztási kritériumainak TOP Plusz Monitorig Bizottsággal történő elfogadtatása minden esetben az ITP 2021-27 elkészítésének kötelező lépése.

Az Operatív Program elfogadását megelőzően elsőként megjelenő felhívások területspecifikus kiválasztási kritériumait a TOP Plusz Monitoring Bizottság ~~a következő határozatokkal~~ fogadta el 2021. folyamán 3 lépcsőben.:

- ~~— 7/2021. (08. 26.) TOP-TOP Plusz MB határozat Bács-Kiskun, Békés, Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Zala megyék megyei kiválasztási kritériumairól;~~
- ~~— 8/2021. (10. 07.) TOP-TOP Plusz MB határozat Baranya, Csongrád-Csanád, Fejér, Győr-Moson-Sopron, Nógrád, Pest, Somogy, Vas és Veszprém megyék megyei kiválasztási kritériumairól;~~

~~14/2021. (11. 22.) TOP-TOP Plusz MB határozat Tolna megye és Budapest Főváros Területi Kiválasztási Kritériumairól.~~ Az Operatív Program elfogadását követően a TOP Plusz Monitoring Bizottság több lépcsőben fogadta el a kiválasztási kritériumokat, amelyek a vármegyei ITP részét képezik.

A területspecifikus kiválasztási kritériumok megalkotását követően a felhívások területspecifikus mellékleteiben ezek részletezésre és súlyozásra kerülnek, minden egyes felhívás esetében oly módon, hogy e szempontok mentén kaphatnak egyes települések többletpontokat az értékelés során. Az értékelést követően az Irányító Hatóság összesíti a támogatási kérelmek eredményét, az így összeállított döntési javaslatot, majd ezt megküldi a területi szereplőnek. A területi szereplőnek ekkor joga van az egyes projekteket és az azokról a négy szem elve alkalmazásával készült értékeléseket áttanulmányozni, ezek alapján pedig kérdéseket megfogalmazni, valamint saját álláspontot és a döntési javaslatát kialakítani.

A döntési javaslat kialakításának ugyanúgy meg kell felelnie az átláthatóság szempontjának, mint az egész operatív program tervezésének és végrehajtásának. Ebből

következően a területi szereplőknek az ITP 2021-27 vonatkozó fejezetében ismertetnie kell legalább az alábbiakat:

- a vármegyénél működő döntéselőkészítési munkacsoport szakmai összetétele (legalább végzettség tekintetében): milyen kompetenciákkal kell rendelkeznie a munkacsoport tagjainak annak érdekében, hogy projektjavaslatokról világos kép alapján dönthessen a vármegye;
- hány fővel tervezi működtetni ezt a munkacsoportot a vármegye – tekintettel arra, hogy egyszerre több felhívás esetében előre nem feltétlenül megbecsülhető számú kérelemről szükséges véleményt formálni;
- hogy áll össze a vármegyei döntéshozatal: kik vesznek részt közvetlenül a kérelmek elbírálásában (pl. a vármegye teljes közgyűlése, a közgyűlésből delegált tagok – amennyiben ez utóbbi, mi alapján lesz delegálható a közgyűlés egy tagja a döntéshozásba, hogyan gondoskodik a vármegye az összeférhetetlenségről);
- milyen határidőkkel és milyen feladatleosztásban fognak dolgozni akár a munkacsoport, akár a döntéshozók – ez különösen fontos annak megállapításához, mikor kerülhet sor leghamarabb az IH és a területi szereplő által alkotott DEB-re.

A kiválasztási kritériumrendszer megjelenítése az ITP 2021-27-ben:

- A felhívások kiválasztási kritériumait a TOP Plusz Monitoring Bizottságnak szükséges elfogadnia. A vármegye feladata meghatározni táblázatos formában az alkalmazásra szánt területspecifikus kiválasztási kritériumokat. A választott kiválasztási kritériumok vonatkozásában rövid indoklást ad a területi szereplő. A táblázat része az ITP 2021-27 sablonjának.
- A kritériumok meghatározását fejlesztési célterületenként lehetséges megadni. Az előnyben részesítés szempontjait az ITP 2021-27 2.1.5 és 2.1.6 alfejezetei alapján lehet megtervezni. Az előnyben részesítés szempontja, hogy a kiválasztott projekt a legjobban szolgálja a TOP Plusz szerinti szakmai terület és a vármegye céljainak elérését.

2.3 Az ITP 2021-27 forrásallokációja

2.3.1 A vármegyei forráskeret tematikus felosztása

Az előzőekben azonosított település és térségtípusok egyedi problémáinak kezelésére a TOP Plusz forrását tekintve védett forráskeret kerül az ITP 2021-27-en belül elkülönítésre. Fontos, hogy az ITP 2021-27 jellemzően nem projektorientált, hanem intézkedésenkénti forráskeretekkel dolgozik. Ez azt jelenti, hogy a területi szereplőknek nem szükséges minden tervezett beavatkozást ismerniük annak készítésekor, elegendő az egyes forrásfelhasználási módok (azaz a fejlesztési célterületek) és a hozzá kapcsolódó forráskeretek meghatározása (14).

Fontos, hogy az ITP 2021-27-et a TOP Plusz támogatható tevékenységeit lefedően kell összeállítani, azaz valamennyi, a TOP Pluszban megjelenő tématerületre vonatkozóan szükséges a vármegye területére felhívásokat tervezni – ennek megfelelően az egyes témák potenciális kedvezményezettjeit mozgósítani. Ezen belül továbbá az ITP 2021-27 tervezésében a korábbi időszakhoz képest elvárás, hogy a vármegye meg tudja előre határozni, hogy a TOP Plusz keretében megjelentethető felhívások közül melyekre mekkora forrással számol.

További fontos információ, hogy a vármegyék kerete, amely a TOP-ban az 1-5 prioritási tengelyeken jelent meg, most négy prioritás tengelyen lesz elérhető. A négy prioritási tengely közül az 1., a 3. és a 6. prioritás fogja azokat az ERFA-ból támogatható tématerületeket tartalmazni, amelyek korábban az 1., a 2. és a 4. prioritásokról voltak támogathatók. Annak érdekében, hogy a szerteágazó tématerületek könnyebben átláthatók legyenek, az IH optimalizálja a megjelenő felhívások számát, és egyes, tartalmából fakadóan egymással rokon témákat egy felhívás keretében jelenteti meg, több komponens összevonásával.

Az útmutatóhoz csatolt excel táblázathoz kitöltési útmutatót is biztosítunk, de itt is fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy az egyes a forráskeretek kialakításakor a vármegyéknek azzal is számolnia kell, hogy az egyes felhívásokhoz rendelt keretek sok esetben még további lebontást igényelnek a felhíváson belüli különböző tématerületek és forrásfelhasználási módok vonatkozásában. Habár a felhívások így komplexebbek lesznek, a vármegyespecifikus értékelési szempontok továbbra is tématerületenként lesznek érvényesíthetők, lehetőséget biztosítva azok forrásfelhasználási módonként történő meghatározására. Ugyanakkor jobban érvényesíthetővé válik a vármegye esetében e komplex felhívások esetében a komplexebb projektek előnyben részesítése is a projektkiválasztás során.

Különösen indokolt esetben lehetőség van egy-egy tématerületet forrás nélkül hagynia a vármegyének a tervezés során, amennyiben e témát illetően nem látja lehetőségét felhívást megjelentetni. Ilyen indokolt eset lehet, amennyiben például a vármegyei helyzetelemzés mutatja ki, hogy adott intézkedés által kezelt probléma a vármegye területén nem tapasztalható. **Amennyiben ez az ITP 2021-27 tervezése során nem teljesül, az IH fenntartja annak lehetőségét, hogy beavatkozzon az ITP 2021-27 vármegye általi tervezésébe a vármegye specifikus hangsúlyokat érvényesítve.**

A vármegyék tervezési jogkörébe utalt források megosztása a
1086/2022. (II. 23.) Korm. határozat alapján
(tervezési árfolyam: 350 Ft/EUR)

Vármegye	Indikatív forráskeret (Mrd Ft) (az alapokból nyújtott támogatás hazai társfinanszírozással együtt, 350 forint/euró árfolyamon)		
	Összesen	Ebből: ERFA	Ebből: ESZA+
Bács-Kiskun	107,829	94,787	13,042
Baranya	92,135	80,991	11,144
Békés	94,798	83,332	11,466
Borsod-Abaúj-Zemplén	150,345	132,161	18,184
Csongrád-Csanád	94,046	82,671	11,375
Fejér	73,220	64,364	8,856
Győr-Moson-Sopron	70,271	61,772	8,499
Hajdú-Bihar	127,322	111,922	15,400
Heves	68,279	60,021	8,258
Jász-Nagykun-Szolnok	97,347	85,572	11,775
Komárom-Esztergom	53,628	47,142	6,486
Nógrád	71,660	62,993	8,667
Pest	166,775	146,603	20,172
Somogy	78,737	69,214	9,523
Szabolcs-Szatmár-Bereg	166,298	146,184	20,114
Tolna	49,919	43,881	6,038
Vas	49,328	43,362	5,966
Veszprém	80,249	70,543	9,706
Zala	61,322	53,905	7,417
Összesen	1 753,508	1 541,420	212,088

Tematikus vállalások

A program a főbb tématerületek TOP Plusz szintű minimum allokációját rögzíti, melyeknek részletes tervezése az ITP 2021-27-ben történik meg. A minimum allokációnak program szinten szükséges teljesülnie, ugyanakkor a területi szereplőknek is szükséges a minimum allokáció figyelembe vétele a vármegyei tervezés során.

- Humán infrastruktúra: vármegyei ERFA legalább 20%-a (3. prioritás)
- Humánfejlesztési programok: vármegyei ESZA+ legalább 27%-a (3. prioritás)
- Szociális városrehabilitáció (1., 3. prioritás): vármegyei ERFA legalább 1,5%-a kiegészítik a társadalmi felzárkózás tematikus koncentrációhoz hozzájáruló beavatkozások a vármegyei ESZA+ legalább 10%-ával

- Fenntarthatóság, klímacélok:
 - zöld és kék infrastruktúra: vármegyei ERFA legalább 11%-a (1. prioritás); önkormányzati energetika (2. prioritás) a vármegyei ERFA legalább ~~12~~10 %-a
 - kiegészítik a klíma-, energiatudatosságot, környezeti szemléletet erősítő helyi akciók ERFA és ESZA+ (1. és 3. prioritás)
- Foglalkoztatás javítása: vármegyei ESZA+ legalább 33%-a; (3. prioritás)
- Fenntartható városfejlesztés:
 - A TOP Plusz ERFA legalább 30%-a, teljesítve a tagállami ERFA min. 8%-ra vonatkozó előírást az 1-3. és 6. prioritások tématerületi tartalmával a vármegyékben, és a 4. prioritás tartalmával Budapesten.
 - Az ERFA-típusú beavatkozásokat ESZA+ beavatkozások egészítik ki, a vármegyékben a vármegyei ESZA+ 30%-ával (3. prioritás humánfejlesztési programok), valamint Budapesten az 5. prioritás szerint.

Szakmai és pénzügyi elvárások

A programban rögzítésre kerültek az alábbi szakmai és pénzügyi elvárások, amelyek figyelembe vétele szükséges a vármegyei forrástervezés során.

- A vármegyékre jutó indikatív forráskeretének legalább 65%-át a legkevésbé fejlett négy régióban szükséges felhasználni.
- A vármegyékre jutó indikatív forráskeretének legalább 10%-át a komplex programmal fejlesztendő járásokban (36 LHH járás) szükséges felhasználni.
- A 4 és 5 számjegyű, állami tulajdonban lévő közutak fejlesztésére a TOP Plusz 1. és 6. prioritások együttes keretösszegének legfeljebb 15%-a fordítható, a 290/2014. (XI. 6.) Korm. rendelet szerinti kedvezményezett járásokban megvalósuló fejlesztésekre, kiemelt figyelemmel a 36 komplex programmal fejlesztendő járásra. Nem kedvezményezett járásban indokolt esetben (pl.: több járást érintő úthálózat folytatódó felújítása vagy hátrányos helyzetű járás teljes úthálózatának igazoltan megfelelő útminősége esetén).
- Energetikai feltételrendszer:
 - Vissza nem térítendő támogatás (VNT) tervezett a 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerinti kedvezményezett járásokban, valamint az 5000 fő alatti településeken megvalósuló fejlesztések esetében.
 - Az ország többi területén megvalósuló fejlesztések esetén kombinált (hitel+VNT) támogatás tervezett. Az eszköz alkalmazásának közgazdasági indoka a támogatott tevékenységek részbeni megtérülő jellege.
- A TOP Plusz az alap és középfokú köznevelési intézmények, illetve kollégiumok fejlesztésére tervezett források legalább 90%-át az állami intézmények támogatására fordítja. Magán oktatási intézményeket nem támogat.
- A program a 36 komplex programmal fejlesztendő járás területén megvalósuló beruházások támogatására fordítja az alap- és középfokú köznevelési intézmények fejlesztésére tervezett, TOP Plusz keretösszeg legalább 15%-át.

- A program a 36 komplex programmal fejlesztendő járás területén megvalósuló beruházások támogatására fordítja a helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztésére tervezett, TOP Plusz keretösszeg legalább 15%-át.
- Szociális városrehabilitáció: deszegregációs elvárások. Alapvető elvárás lett, hogy a program keretében a szegregált területen élő hátrányos helyzetű lakosok egy része a város integrált területére költözzön, ezzel jelentősen erősítve a lakhatási deszegregációt.

2.3.2 A vármegyei forráskeret felhasználási módok szerinti megosztása az egyes intézkedéseken belül

Az egyes intézkedéseken belül a valós igények szerint meghatározott [-1086/2022. \(II. 23.\) Korm. határozatban rögzített](#) forráskeretet a vármegye négy formában használhatja fel. Az egyes **forrásfelhasználási módok**hoz részben hasonló, részben eltérő tervezési és eljárási feladatok kapcsolódnak.

A négy forrásfelhasználási mód:

- a fenntartható városfejlesztésre allokálendő keret:** a kiválasztott városi kör számára a TOP Plusz vármegyei forráskeretének 30%-át szükséges elkülöníteni az egyes vármegyékben, amit az ERFA finanszírozású TOP Plusz 1., 2., 3. ERFA és 6. prioritások esetében legalább 20%-on, míg a TOP Plusz 3. ESZA+ finanszírozású prioritáson legalább 15%-on szükséges beállítani. Azokon a prioritási tengelyeken (1., 2., 3. és 6.), amelyek a vármegyék által felhasználható forrásokat foglalják magukban, mindegyikében biztosítva lesz a megvalósításra kiválasztott fenntartható városfejlesztési stratégiák fejlesztéseinek forrása.

A stratégia vármegyei önkormányzat részvételével zajló kiválasztását követően, a városi kedvezményezettek lehetőséget kapnak a forráskeret erejéig stratégiájuk TOP Pluszban jogosult projektjei megvalósítására:

- lehetőség nyílik saját projektek önálló kiválasztására és TKR kiemelt projektcsatornára való benyújtására, és vagy
- lehetőség nyílik helyi célcsoport részére történő helyi felhívások megjelentetésére, és az arra beérkező kérelmek kiválasztásban való részvételre.

A fentiekkel érvényesül a CPR rendeletben megkövetelt, helyi városi hatóság projektkiválasztásban való részvétele, ebből következően **területspecifikus kiválasztási kritérium megfogalmazása nem szükséges** a vármegye részéről.

Standard eljárásrend esetén is **szükséges területspecifikus kiválasztási kritériumok** megfogalmazása. Kiemelt kedvezményezett körbe tartoznak továbbá a kiemelt városok/várostérségek, amelyek szintén területi kiemelt eljárásrendben nyújthatják be projektjeiket.

- a fejlesztési célterület kerete:** a 2.1.4 alfejezetben foglaltak alapján a vármegye meghatározta azokat a vármegyei térségeket, település-együtteseket, amelyek fejlesztésére önálló forráskeretet biztosít a 2021-2027-es programozási ciklusban.

Ezek a térségek minden esetben összefüggő, átfedésmentes térségek a vármegyén belül, ahol a forrásokért kizárólag ezen a lehatároláson belül található települések jogosultak pályázni. **FONTOS, hogy azok a vármegyék, amelyek területén kiemelt térség is megtalálható, a térség területükre eső részére létre kell hozniuk önálló forrásallokációval rendelkező fejlesztési célterületet.** A forrásfelhasználási mód vonatkozásában **területspecifikus kiválasztási kritérium** meghatározására van lehetőség. Ehhez hasonlóan a **komplex programmal fejlesztendő járás kapcsán** is javasolt az önálló célterület lehatárolás és forrásallokáció, de legalább az ilyen helyzetű járások településeinek kiválasztási során történő előnyben részesítése. Fontos továbbá **önálló fejlesztési célterületet** létrehozni az **ERFA rendelet 11. cikk alá tartozó város (továbbiakban: kiemelt város) körüli agglomerációs térségre is.**

- c. **a fejlesztési célra fordított keret:** abban az esetben alkalmazható, ha a vármegye területét minden korábban említett instrukció ellenére sem sikerül hézagmentesen lefedni fejlesztési célterületekkel, és egy-egy település kimarad, amelyek elszórtan jelennek meg a vármegye térképén. Ezek a települések fejlesztési cél meghatározásával válnak támogathatóvá. A fejlesztési cél meghatározásához szükséges megvizsgálni ezen kimaradt települések jellegzetességeit (pl. alacsony lakosságszám, elvándorlás, alacsony gazdasági aktivitás stb.), és a legtöbb településre jellemző egy, maximum két tulajdonság alapján meghatározni azt a célt, amelyre támogatást fordítva a vármegye elmozdulást vár e települések esetében. **FONTOS, hogy ezt a forrásfelhasználási módot nem kötelező létrehozni, ott lehetséges alkalmazni, ahol adott településeket nem sikerült egyetlen térséghez sem besorolni, esetleg a TOP Plusz tárgyalása során jelentősen megváltoztak a támogathatóságuk körülményei (pl. fenntartható városfejlesztési eszközből kieső kiemelt városok), vagy ahol az IH a szakterület ajánlása alapján nem tartja indokoltnak a vármegye kisebb földrajzi egységekre történő szétbontását (pl. aktív turizmus fejlesztése esetén).** A tervezés során azonban **elsősorban a vármegyén belüli kisebb térségek elkülönítésére szükséges törekedni.** A forrásfelhasználási mód vonatkozásában **területspecifikus kiválasztási kritériumok** megfogalmazása **szükséges.**
- d. **kiemelt kedvezményezett által koordinált fejlesztések kerete:** kizárólag olyan fejlesztések esetében alkalmazható forrásfelhasználási mód, amelyek kapcsán a kiemelt kedvezményezett a projekt végrehajtója, illetve a projekt megvalósításában koordinációs feladatokat lát el több, a TOP Plusz tartalma alapján jogosult kedvezményezett között (pl. paktumok), illetve a projekt közvetlen megvalósításában érdekelt. Ilyen közvetlen érdekelttség léphet fel: a vármegyei önkormányzat esetében például a vármegyeháza korszerűsítése során, vagy a Magyar Közút Nonprofit Zrt. fejlesztései kapcsán, amely szervezet a települési összekötő utak kizárólagos megvalósítója, továbbá az állami köznevelési intézményeket fenntartó Tankerületi Központok esetében az alap- és középfokú köznevelési infrastruktúra fejlesztésekre vonatkozóan, így a vármegyei önkormányzat, a Magyar Közút Nonprofit Zrt. és a Tankerületi Központ kiemelt kedvezményezetteknek tekinthetők. A vármegyei önkormányzat, mint területi szereplő területi kiemelt eljárásrendben, míg a Magyar Közút Nonprofit Zrt. és a Tankerületi Központok standard eljárásrendben nyújthatják be projektjeiket. Területi kiemelt eljárásrend esetén **területspecifikus kiválasztási**

kritérium (TKR) megfogalmazása **szükséges**, amely(ek)hez való illeszkedés bemutatása a támogatási kérelem benyújtásának feltétele. A kiválasztási kritériumoknak a vármegye területfejlesztési programjából levezethetőnek kell lenniük, a stratégiai alátámasztás tehát ebben az esetben is elengedhetetlen. Standard eljárásrend esetén is **szükséges területspecifikus kiválasztási kritériumok** megfogalmazása. Kiemelt kedvezményezett körbe tartoznak továbbá a kiemelt városok/várostérségek, amelyek szintén területi kiemelt eljárásrendben nyújthatják be projektjeiket.

A forráskeret felhasználás megjelenítése az ITP 2021-27-ben:

- **Az ITP 2021-27 módosítása az IH iránymutatása szerint történik, azon felüli részek módosítása csak előzetes egyeztetést követően történhet. A már megjelent és lezárt szakaszhatárral rendelkező felhívások feltételeinek a módosítása kizárólag előzetes IH egyeztetés alapján lehetséges a magas auditkockázat miatt!**
- Az ITP 2021-27 keretösszeg valós igényeken alapuló prioritásonkénti/intézkedésenkénti/konstrukciónkénti belső elosztásának bemutatása táblázatos formában forintban megadva.
- Az ITP 2021-27 keretösszegének fejlesztési célterületenként történő megoszlása, különös tekintettel a fenntartható városfejlesztésre, illetve – érintettség esetén – a kiemelt térségre és komplex programokkal fejlesztendő járásokra fordított összegek prioritásonkénti, alaponkénti megadásával.
- A komplex programmal fejlesztendő járások településeinek előnyben részesítése a projekt kiválasztás során.
- A vármegyei források összegének meghatározása kiemelt kedvezményezettek általi koordinációban történő felhasználásra.

A fenntartható városfejlesztésre allokált forrás jellemzően egy-egy város közigazgatási területét fedi le. Ugyanakkor ez a város rendelkezhet kiterjedt agglomerációs térséggel is, amely a térséglehatárolások kialakítása során ki is rajzolódik a vármegye térképén. Ebben az esetben alkothat az egész térség ERFA rendelet 11. cikk szerinti célterületet, hiszen az uniós szabályozás kifejezetten lehetővé teszi várostérségek megjelenését a jogszabály hatálya alatt. Ennek azonban feltétele, hogy ez a várostérség formalizált keretek között működjön. Erre megfelelő lehet pl. egy konzorciumi szerződés, vagy együttműködési megállapodás stb. az érintett települések között. Az együtt-tervezés során a város stratégiájában meg kell jelennie a várostérség fejlesztési irányainak, valamint azon fórumok ismertetésére is sort kell keríteni, amelyből kiderül az együttműködési szándék a központi város és a városkörnyék települései között. Amennyiben ilyen formális együttműködés nem alakul ki, az ERFA rendelet 11. cikk fenntartható városfejlesztés intézkedése alá csak az adott város tartozhat. A területi tervezés logikája alapján a várostérség fejlődése ugyanakkor nem választható szét a központi városétól. Ebből következően **abban az esetben, ha egy város beemelésre kerül az ERFA rendelet 11. cikk intézkedése alá, a vármegyének a várostérség önálló fejlesztési célterületté nyilvánításával, továbbá a város és térsége fejlesztésének összehangolásával szükséges biztosítani a térség harmonikus fejlődését.**

Az ITP 2021-27 tervezésekor rendelkezni lehet az esetlegesen visszahulló forrásokról, azok felhasználási módjáról is. A visszahulló források átcsoportosítását, felhasználását az ITP 2021-27-ben szükséges bemutatni.

Az ITP 2021-27 forrástervezése az 1086/2022. (II. 23.) Korm. határozatban rögzített vármegyei keretek alapján történik. Az ITP 2021-27 forrásai nem tartalmazzák az újraértékelés miatt bevont hazai forrás összegét. Az árfolyamkülönbözetből engedélyezett forrásokat (biztonsági háló) kizárólag a fenntartható városfejlesztési eszköz keretében kijelölt települések esetén szükséges feltüntetni a Melléklet. 2. számú munkalapján (forrásösszesítő-FVS).

2.4 Az ITP 2021-27 monitoringja és indikátorvállalásai

Az ITP 2021-27, mint területi programozási eszköz hasonlóan kezelendő, mint általában a stratégiai jellegű/tartalmú tervezési dokumentumok. A stratégiai tervezés ciklus jellege indokolja, hogy a tervezés, majd végrehajtás/megvalósítás szakaszokat követően (illetve már a megvalósítással párhuzamosan is) értékelésre kerüljön a program eredményessége. Ez teszi lehetővé a tervezési logika és a konkrét tervezői döntések kiértékelését, esetleges időközi módosítását és az újabb tervezési ciklus előkészítését.

Az ITP 2021-27 monitoringjának kettős haszna van a területi szereplők szempontjából:

- egyrészt segít folyamatában lekövetni a TOP Plusz források felhasználásának eredményességét,
- másrészt, közvetlen, adatszerű információt nyújt – strukturált módon – a vármegye területfejlesztési programja céljainak – ezen belül is a monitoring fejezetében megjelölt indikátorvállalások – követéséhez.

A kiértékelés eszköze tehát a program monitoring, amelynek módszere a vármegye területén a forráskihelyezés ütemének figyelése, az ITP 2021-27 indikátorai teljesülésének figyelése, valamint a programozási időszak félidejében és végén a vármegye területfejlesztési programja céljai teljesülésének vizsgálata.

A vármegye területfejlesztési programja is tartalmaz a tervezett beavatkozásaihoz illeszkedő számszerűsített mutatókat, mérési módszerük, valamint bázis- és célértékeik meghatározásával. Ezek teljesüléséhez az ITP 2021-27 is képes hozzájárulni, amennyiben a TOP Pluszban megjelenő indikátorokkal egyező mutatók jelennek meg a vármegye területfejlesztési programjában is.

A mutatók vizsgálatán túl ugyanakkor szükséges egy félidei és egy záró vizsgálat elvégzése a vármegye részéről. A félidei és a záró szintézis során előre meghatározott szempontok alapján kerül kiértékelésre az ITP 2021-27 hozzájárulása a vármegyei célok eléréséhez, segítséget nyújtva az esetleges félidei felülvizsgálathoz és a következő programozási időszak tervezéséhez. Kizárólag az ITP 2021-27 monitoringjának – annak OP függősége és forráskeret szempontból meghatározott jellege miatt – csak korlátozott lehetőségei vannak, ellentétben az elvileg forrásfüggetlenül tervezett stratégiákkal és programokkal, ezért szükséges inkább annak vizsgálata, hogy az ITP 2021-27 hogyan és milyen mértékben képes elősegíteni a vármegyei célok megvalósulását.

Emellett a források kihelyezésének követése azért fontos, hogy a vármegye követni tudja, a területén található települések tudtak-e és ha nem, akkor mi okból nem tudtak élni a pályázás lehetőségével. Amennyiben ennek adminisztratív, kapacitás- és/vagy kompetenciahiányból adódó oka van, a vármegye képes lehet animációs tevékenységével ezeket a hiányosságokat orvosolni.

Az ITP 2021-27 monitoring keretrendszerét két meghatározó tervezési dokumentum befolyásolja. Ezek

- az ITP 2021-27 tartalmi struktúráját meghatározó TOP Plusz és
- az ITP 2021-27 szakpolitikai alapját (fejlesztési céljait, prioritásait, területi fejlesztési preferenciáit stb.) meghatározó területfejlesztési program.

Mindkét dokumentum figyelmet fordít az eredményesség mérésére. Az ITP 2021-27 monitoringja esetében ugyanakkor fontos szempont a TOP Plusz indikátorokhoz történő igazodás. Ennek oka, hogy az ITP 2021-27 ugyan a területfejlesztési program tartalmának megfelelően priorizálja a fejlesztési szükségleteket, de azt a TOP Plusz prioritás struktúra szerint rendszerezve mutatja be. Ennél is fontosabb szempont, hogy az ITP 2021-27 csak és kizárólag a TOP Plusz által biztosított forráskeretek felhasználását kezeli és ezzel a monitoring – többek között – ennek a keretnek a felhasználási eredményességét méri.

A TOP Pluszban tett eredményességi indikátórvállalások és az alkalmazott forrásallokáció alapján a területi szereplő vármegyéknek folyamatosan szükséges nyomon követni a forrás meghirdetését és felhasználását.

A már említett értékelési szintézis a következő szempontok szerint vizsgálhatja az elért eredményeket:

- kiindulásnak a vármegye területfejlesztési programja elfogadott verzióján célrendszerét és számszerűsített eredményeit szükséges alapul venni;
- vizsgálni szükséges a célrendszer egyes elemeihez tartozó intézkedéseket, amelyektől a vármegye a program tervezésekor az eredményeket remélte;
- az ITP 2021-27-ben ezek az intézkedések összevezetésre is kerültek a TOP Plusz program intézkedéseivel;
- a szintézis során vizsgálni szükséges a vonatkozó téma esetében a vármegye területén tapasztalt elmozdulást, a következők szerint:
 - mely TOP Plusz konstrukció(k) járult(ak) hozzá a változáshoz;
 - milyen konkrét eredményeket ért(ek) el ez(ek) a konstrukció(k);
 - a program céljainak milyen arányú teljesüléséhez járultak hozzá;
 - félidei értékelés esetén itt következik, hogy szükséges-e módosítani a program célrendszerén (csak különleges vis major esetekben, pl. járványhelyzet) vagy a megvalósítás eszközein.
- A kiértékelés összefoglalásaként egy átfogó értékelést szükséges adni:
 - a vármegyei program teljesüléséről;
 - félidei szintetizálás esetén a fejlesztési irányok módosításának szükségességéről;
 - időszak végi vizsgálat esetén az új időszakra átgyűrűző megmaradt feladatokról az új tervezés indulásakor aktuális tervezési körülményekből fakadó új irányok felvázolásával.

A félidei ITP 2021-27 értékeléshez kapcsolódó Útmutató és sablon jelen dokumentum külön mellékleteként kerül csatolásra.

A vármegyei ITP 2021-27 félidei (2021-2025 évi előrehaladás) értékelésének célja a fejlesztési források hasznosulásának (forrásallokáció, eredményesség) feltárása, az előrehaladás bemutatása a terv és tény adatok összehasonlításával, valamint javaslattétel a következő programozási időszakra vonatkozóan. A félidei értékelés által felölelt területek ezért a következők:

- az ITP módosítások rövid bemutatása
- a fejlesztési források felhasználásának vizsgálata

- az eredményesség értékelése
- összegzés és javaslatok a jövőbeli területi tervezés számára

A vármegyék a félidei értékelést 2026. április 30-ig készítik el.

A ~~félidei és záró szintézishez~~ záró értékeléshez kapcsolódó módszertan és melléklet a későbbiekben kerül kidolgozásra.

2.4.1 Az indikátorvállalások szükségessége

A TOP Plusz valamennyi prioritási tengelye esetében meghatározásra kerülnek a teljesítendő kimeneti- és eredményindikátorok, valamint azok elvárt célértéke. Az ITP 2021-27 tervezése során a területi szereplőnek olyan vállalást szükséges tennie, hogy a TOP Plusz szinten vállalt célérték teljesülhessen (15). Emellett az általános tervezési és forrás felhasználást érintő elv mellett fontos az ITP 2021-27 TOP Pluszsal összhangban lévő, mégis egyedi céljainak teljesülése is.

2.4.2 Az indikátorvállalások indoklása

A vármegyének a számára allokált források várhatóan eredményes felhasználását különböző számszerűsített vállalásokkal szükséges alátámasztania, amelyek teljesülése vizsgálatra is kerül, és amelynek teljesülése fényében később programmódosításra is sor kerülhet. Az **indikátorvállalások** teljesítését TOP Plusz szinten az összes vármegye együttesen kell, hogy teljesítse, ezen belül ugyanakkor az egyes vármegyék egyéni hozzájárulása a fent levezetett egyes lépéseket követően, az ITP 2021-27 egyéni céljai szerint kerülhet meghatározásra.

Az indikátorok célértékeihez történő hozzájárulás mértéke alátámasztja/igazolja az ITP 2021-27 forráskeret felhasználásának prioritásokon belüli százalékos struktúráját. Ezért fontos, hogy különféle forrásfelhasználási módok esetén várt outputokból levezetve a területi szereplő intézkedésenként reálisan fel tudja mérni várható teljesítményét. Az ITP 2021-27 tervezés során a kimeneti- és eredmény indikátorok várható értékeinek meghatározása visszacsatolhat a forrásallokációhoz, hiszen kiderülhet a tervezők számára, hogy egy adott intézkedéshez megjelölt forráskeret irreálisan alacsony mértékben járul hozzá az országos értékekhez.

Fontos, hogy az ITP 2021-27-et a TOP Plusz támogatható tevékenységeit lefedően kell összeállítani, azaz valamennyi, a TOP Pluszban megjelenő tématerületre vonatkozóan szükséges a vármegye területére felhívásokat – ennek megfelelően pedig az indikátorvállalásokat – tervezni. **A végleges TOP Plusz tartalom alapján szükséges a területi szereplőnek indikátor vállalásait megtennie az ITP 2021-27 melléklete alapján.**

A monitoring rendszer és az indikátorvállalások megjelenítése az ITP 2021-27-ben:

- Rendszeresen frissített nyilvántartás vezetése a források felhasználásáról a még felhasználható források tervezhetősége érdekében, a kitűzött számszerű célok elérésének figyelése, mindezek felhasználása a további tervezési feladatok ellátása érdekében.
- Az indikátorok vállalt célértékeinek megjelenítése az ITP 2021-27 mellékletét képező táblázatban. Minden esetben (2024-re és 2029-re vonatkozóan) legalább forrásarányos célérték vállalása az elvárt.
- Az időközi mérföldkő elérésekor a félidei felülvizsgálatot követően a területi szereplőnek legalább forrásarányos vállalást a **2029-es célértékhez kapcsolódóan szükséges vállalni.**
- Az 1. számú programmódosítás miatt néhány esetben változtak a 2024-es mérföldkövek értékei, ugyanakkor tekintettel a TOP Plusz előrehaladására, a 2024-re vonatkozó vármegyei vállalások felülvizsgálata nem indokolt. A program félidei felülvizsgálatát követően változtak a 2029-es célértékek, amely átvezetése szükséges a vármegyei indikátorvállalások tekintetében. Csak azokra az indikátorokra szükséges vállalást tenni, ahová forrást is allokált a vármegye.

2.5 Az ITP 2021-27 ütemezése

2.5.1 A forrásfelhasználás ütemezésének alapelvei

Az ITP 2021-27 tervezés és végrehajtás időkerete 2021-től 2027-ig terjed (a projektek végrehajtására további két év áll rendelkezésre).

A vármegyei TOP Plusz források felhasználása az előre nem látható tényezők miatt várhatóan nem tartható az ITP 2021-27-ben annak tervezésekor meghatározott ütemben és arányban. Ez kiemelten fontossá teszi a forrásfelhasználás **nyomon követését**. A nyomon követés a **vármegye** feladata: követi és jelzi az átütemezés szükségességét.

Az ütemezésnek kizárólag a hét éves keret terhére történő meghirdetések ~~„illetve a visszahulló forrásokból eredő újrainyítás~~ ütemezését szükséges tartalmaznia. A költségnövekményre vonatkozó forrásokat nem ~~szükséges kell~~ megjeleníteni.

Az ITP 2021-27 ütemezése irányadó a felhívások meghirdetési intervallumának kialakításához, amelyet az IH a beérkezett igények alapján optimalizál.

Az ütemezés megjelenítése az ITP 2021-27-ben:

- Amennyiben a felhívás több szakaszban kerül meghirdetésre, jelölje intézkedésenként, hogy negyedévente mekkora keretösszeg meghirdetését tervezi.
- Az ütemezési táblában negyedévente a felhívás meghirdetési intervallumát szükséges rögzíteni.
- Az adott negyedév keretösszegének meghatározásakor nem a projektek várt támogatástartalmát, hanem a projekt teljes költséget szükséges figyelembe venni.

1. számú függelék

I. Általános kiválasztási kritériumok

A) Általános formai kiválasztási kritériumok:

1. Nem hiánypótoltható jogosultsági kritériumok:

- A támogatást igénylő által benyújtott nyilatkozat a felhívásban előírt módon került aláírásra vagy hitelesítésre, az aláírás hiánytalan, érvényes és hiteles.
- A támogatást igénylő átlátható szervezetnek minősül az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény 1. § 4. pontja és 50. § (1) bekezdés c) pontja szerint.
- A támogatást igénylő a felhívásban meghatározott lehetséges támogatást igénylő körbe tartozik.

2. Hiánypótoltható jogosultsági kritériumok:

- A támogatási kérelem adatlapjának valamennyi rovata jelen Felhívás, illetve az "ÁÚF 21-27" c. dokumentumban megadott szempontok szerint ki van töltve és minden kérdésére hiánytalanul választ ad.
- A támogatási kérelmet magyar nyelven nyújtották be.

B) Általános tartalmi kiválasztási kritériumok:

Az általános tartalmi kiválasztási kritériumok valamennyi TOP Plusz felhívásban értékelésre kerülnek. Az egyes felhívások tartalmi különbségei szerint további kritériumok, mint felhívásspecifikus kiválasztási kritériumok kerülnek meghatározása.

Azonosító	Kritérium megnevezése	Tartalmi magyarázat	Értékelési módszertan	Minősítés (Megfelelt/Nem felelt meg/Részen megfelelt/Nem releváns)
1.	Illeszkedés a TOP Plusz céljaihoz.	A kiválasztási kritérium a TOP Plusz valamely konkrét céljához/céljaihoz, és az abból levezetett felhívás céljaihoz való szoros illeszkedést és kapcsolódást vizsgálja. A beavatkozás legalább egy, de lehetőség szerint több OP célhoz is hozzájárul.	Összefoglaló megnevezéssel projekt megalapozó dokumentum (pl.: projekt előkészítő tanulmány/PET, megalapozó dokumentum, üzleti terv) keretében szükséges bemutatni a kritériumnak való megfelelést. Az értékelés során a következők vizsgálatára kerül sor: - mely TOP Plusz rész cél(ok)hoz járul hozzá, ezekhez hogyan kapcsolódnak egymáshoz (a program Szakpolitikai válaszok, Tematikus vállalások fejezetei és az egyes prioritások alatti beavatkozások alapján) - hozzájárul-e más célokhoz is (TOP Pluszon kívül) - a projekt összhangban van-e a TOP Pluszban kiválasztott egyedi célkitűzéshez kapcsolódó feljogosító feltételekre vonatkozó stratégiákkal és tervezési dokumentumokkal.	Megfelelt / Nem felelt meg

Azonosító	Kritérium megnevezése	Tartalmi magyarázat	Értékelési módszertan	Minősítés (Megfelelt/Nem felelt meg/Részben megfelelt/Nem releváns)
			Nem felelt meg minősítés esetén a projekt elutasításra kerül.	
2.	Kizáró okok vizsgálata	A projekt és támogatást igénylő támogathatóságának vizsgálata a hazai és uniós jogszabályok, ÁÜF 21-27, állami támogatási és lehatárolási szabályok szerint.	Összefoglaló megnevezéssel projekt megalapozó dokumentum (pl.: PET, megalapozó dokumentum, üzleti terv), valamint a projektdokumentáció alapján szükséges vizsgálni a kritériumnak való megfelelést. Nem felelt meg minősítés esetén a projekt elutasításra kerül.	Megfelelt / Nem felelt meg
3.	Szakmai indokoltság, megalapozottság	A kiválasztási kritérium legfőbb funkciója a probléma leírása és a beavatkozás indokoltságának vizsgálata. A projekt a feltárt szükségletekre/igényekre/hiányokra/problémákra reagál, amelyeket tényadatok támasztanak alá. Ehhez a szakmai alátámasztás (pl.: meglévő állapot bemutatása), indoklás és/vagy megfelelően részletezett helyzetelemzés, releváns esetben igényfelmérés szükséges, megfelelő adatbázisokra, eddigi káreseményekre, térképekre stb. támaszkodva. Azokban az esetekben, amelyek lehetővé teszik a részletes projekt tartalom	Összefoglaló megnevezéssel projekt megalapozó dokumentum (pl.: PET, megalapozó dokumentum, üzleti terv), valamint a projektdokumentáció alapján szükséges vizsgálni a kritériumnak való megfelelést. Az értékelés során a következőket vizsgáljuk: - A projekt felépítése logikus, jól átgondolt, - A probléma jól alátámasztott/valós, a támogatást igénylő bemutatja milyen tényadatokra, adatbázisokra, térképekre és egyéb forrásokra támaszkodott, ezek megfelelnek a valóságnak.	Megfelelt / Nem felelt meg / Részben megfelelt

Azonosító	Kritérium megnevezése	Tartalmi magyarázat	Értékelési módszertan	Minősítés (Megfelelt/Nem felelt meg/Részben megfelelt/Nem releváns)
		támogató döntés utáni kidolgozását, a pályázatban benyújtott információknak elegendőnek kell lennie ahhoz, hogy az indokoltság, szükségesség vizsgálható legyen. Vizsgálatra és ellenőrzésre kerül a projekt indikátorokhoz való várható hozzájárulása. A megalapozottság keretében vizsgálható: a tevékenységek támogathatósága, a felhívások egyedi, alapvető szakmai-műszaki elvárásainak való megfelelés, a vonatkozó szabványoknak és jogszabályi (hazai/uniós) előírásoknak való megfelelés(a projekt előrehaladottabb kidolgozottsága esetén).	- Van-e strukturális (szabályozási) probléma a beruházást kiváltó okok között. - Megfelelően felmérte-e a támogatást igénylő a helyzetet és körülményeket (a projekt nincs alultervezve/túltervezve, a problémára arányos választ ad, a probléma kontextusát ismeri a pályázó és lehetőség szerint az okokat kezeli). - A pályázó nem hoz létre kihasználatlan kapacitást. - Bemutatásra került az alkalmazott technológia, műszaki-szakmai megoldások indokoltsága, lehetőség szerint figyelembe veszi a legkorszerűbb, leghatékonyabb lehetséges megoldásokat. (Amennyiben releváns.)A támogatást igénylő a támogatási kérelemben célérték vállalást tett a releváns indikátorokra és releváns szakmai adatszolgáltatási mutatókra vonatkozóan. A célérték vállalások összhangban vannak a bemutatott projekt tartalmával és az indikátorhoz kapcsolódó elvárásokkal.	

Azonosító	Kritérium megnevezése	Tartalmi magyarázat	Értékelési módszertan	Minősítés (Megfelelt/Nem felelt meg/Részben megfelelt/Nem releváns)
4.	Fenntarthatóság	A fenntarthatóság kiválasztás kritériumának célja, hogy a megvalósíthatóságon túl a későbbi működtetés feltételeit vizsgálja, kitérve különösen a műszaki, szakmai, szervezeti, személyi és pénzügyi dimenziókra is, amennyiben releváns. A támogatást igénylő vállalta a Felhívásban foglalt fenntartási időszakra vonatkozó kötelezettség teljesítését, amennyiben releváns.	Összefoglaló megnevezéssel projekt megalapozó dokumentum (pl.: PET, megalapozó dokumentum, üzleti terv) megadott pontjában szükséges bemutatni a kritériumnak való megfelelést. A fenntartási időszakra vonatkozó vállalat a támogatási kérelem beküldésével egyidejűleg a támogatást igénylő kötelezően vállalja. Az értékelés során a következőket vizsgáljuk releváns esetekben: - Építéssel, eszközbeszerzéssel járó beruházás jövőbeli kihasználtsága reálisan lett megítélve. - A tervezett létesítmények a rendelkezésre álló információk alapján olyan műszaki-szakmai tartalommal, minőséggel készülnek, amelyek biztosítják a hosszú távú fenntartást. - Az üzemeltetési költségek reálisak és arányosak a fenntartó költségvetéséhez képest (üzemeltetési modelltől/bevételektől függően). - Az üzemeltetéshez rendelkezésre áll-e a	Megfelelt / Nem felelt meg / Részben megfelelt

Azonosító	Kritérium megnevezése	Tartalmi magyarázat	Értékelési módszertan	Minősítés (Megfelelt/Nem felelt meg/Részben megfelelt/Nem releváns)
			humánerőforrás és egyéb elemek, vagy, ha nem/részben, hogyan lesz biztosítva. - A fő beruházási célhoz kapcsolódnak-e olyan kiegészítő elemek, amelyek a beruházás későbbi sikerességét garantálják, amennyiben támogatható és releváns. Nem felelt meg minősítés esetén a projekt elutasítására kerül.	
5.	Horizontális szempontok vizsgálata	A kritérium alatt kerülnek vizsgálatra az adott felhívás kapcsán releváns horizontális elvárások teljesítéséhez szükséges vállalások, nyilatkozatok. Az egyes szempontok a támogató alap (ERFA vagy ESZA+) és a projektek tartalmához illeszkedően kerülnek vizsgálatra.	CPR 9. cikk és ESZA rendelet 6. cikknek való megfelelés vizsgálata összefoglaló megnevezéssel projekt megalapozó dokumentum (pl.: PET, megalapozó dokumentum, üzleti terv) és a projektdokumentáció alapján. A vizsgálat kiterjed arra, hogy a programok előkészítése, végrehajtása, monitoringja, értékelése és a programokról való jelentéstétel során figyelembe veszik a következőket (amennyiben releváns): - A férfiak és nők közötti egyenlőségnek, a nemek közötti egyenlőség érvényesítése.	Megfelelt / Nem felelt meg / Részben megfelelt / Nem releváns / Részben megfelelt

Azonosító	Kritérium megnevezése	Tartalmi magyarázat	Értékelési módszertan	Minősítés (Megfelelt/Nem felelt meg/Részben megfelelt/Nem releváns)
			- A nem, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló bármilyen hátrányos megkülönböztetés megelőzését. - A fogyatékosággal élő személyek számára biztosítandó hozzáférhetőséget. Ha a támogatást igénylő települési önkormányzat, az igénylőnek igazolnia kell a helyi esélyegyenlőségi program meglétét és a tervezett fejlesztés ahhoz való illeszkedését. Ha a támogatást igénylő ötven főnél több személyt foglalkoztató költségvetési szerv, vagy többségi állami tulajdonban álló jogi személy, az igénylőnek igazolnia kell az esélyegyenlőségi terv meglétét. Támogatást igénylő vállalja, hogy a fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés betervezésre és	

Azonosító	Kritérium megnevezése	Tartalmi magyarázat	Értékelési módszertan	Minősítés (Megfelelt/Nem felelt meg/Részben megfelelt/Nem releváns)
			megvalósításra kerül, amennyiben a projekt tartalma alapján az releváns. A projekt teljes életútja során vizsgálni kell a kritériumnak való megfelelést. A kiválasztási kritériumok MB általi elfogadása előtt már támogatott projektek esetében az első mérőföldkőnél vagy annak már megtörtént elfogadása esetén a soron következő beszámolónál kerül vizsgálatra, szükség esetén további információk bekérésével. Nem felelt meg minősítés esetén a projekt elutasítására kerül.	
	„Ne okozz jelentős kárt” elveknek, a klímareziliencia elvárásoknak és a horizontális követelmények környezeti részének (CPR 9. cikk) való megfelelés	Kötelező megfelelni az EU környezetvédelmi joganyagának, amely a “Ne okozz jelentős kárt” (DNSH) elv alapja. A kritérium három előírást/elvárást összesít: - Éghajlatváltozási rezilienciavizsgálat (CPR 73. cikk (2) bekezdés (j) pont, - Horizontális követelmények - a környezetvédelmi jogagnak való megfelelés (CPR 9. cikk (4) bekezdés) - DNSH elv környezeti céljai ezek: a) az éghajlatváltozás mérséklése; b) az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás;	Az értékelés során a következők kerülnek vizsgálatra, amennyiben releváns: Az Éghajlatváltozási rezilienciavizsgálat előzetes megalapozása megtörtént-e és vállalja a támogatást igénylő, hogy a központi útmutató szerint az Éghajlatváltozási rezilienciavizsgálatot legkésőbb az 1. mérőföldkőig elkészíti. A DNSH elvek alapján a projekt rendelkezésre álló szakmai-műszaki tartalma és azok várható hatása alapján megállapítható, hogy az nem okoz	Megfelelt / Nem felelt meg / Részben megfelelt

Azonosító	Kritérium megnevezése	Tartalmi magyarázat	Értékelési módszertan	Minősítés (Megfelelt/Nem felelt meg/Részben megfelelt/Nem releváns)
		c) a vízi és tengeri erőforrások fenntartható használata és védelme; d) a körforgásos gazdaságra való átállás; e) a szennyezés megelőzése és csökkentése; f) a biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása.	jelentős kárt a 6 célkitűzés egyikében sem.	
6.	Alapjogi Chartában szereplő alapjogok tiszteletben tartása.	A támogatott műveletek kiválasztása, megvalósítása és fenntartása során biztosítani szükséges az alapjogi chartának való megfelelést. Az Alapjogi Chartában szereplő releváns alapjogok tekintetében jogsérelem gyanúja nem merült fel a rendelkezésre álló információk alapján.	Vizsgálni szükséges ⁸ , hogy a benyújtott támogatási kérelem kapcsán Alapjogi Chartát érintő jogsérelem gyanúja nem merült fel. A támogatást igénylő megismerte az Európai Unió Alapjogi Chartájában foglalt jogokat, és a projekt tervezése során mérlegelte, hogy azok hogyan érintik a projekt megvalósítását. Vállalta továbbá az Európai Unió Alapjogi Chartájában foglaltak betartását mind a projekt megvalósítása során mind a fenntartási időszak alatt. Tudomásul veszi, hogy az adott elvárás teljesítését az Irányító Hatóság az adott időszakban vizsgálhatja. Nem felelt meg minősítés esetén a projekt elutasítására kerül.	Megfelelt / Nem felelt meg

⁸ Az Irányító Hatóság a vizsgálatot elsősorban a hozzá hivatalosan beérkezett információk, illetve az Arachne Kockázatértékelő Eszköz alapjogokat érintő negatív információi alapján folytatta le.

Azonosító	Kritérium megnevezése	Tartalmi magyarázat	Értékelési módszertan	Minősítés (Megfelelt/Nem felelt meg/Részben megfelelt/Nem releváns)
7.	Költségvetés vizsgálata	A kiválasztási kritérium vizsgálja: - a források felhasználásának hatékonyságát, amennyiben releváns a felhívásokban meghatározott fajlagos költségeknek való megfeleléssel (, - az általános és szakmai belső arányok betartását, - az egyes tevékenységek megfelelően kerültek-e az egyes állami támogatási kategóriák szerinti besorolásra (amennyiben releváns), - az egyszerűsített költségelszámolási szabályok megfelelően alkalmazásra kerültek, - a költségvetés indokolt, összhangban áll a helyzetelemzésben foglaltakkal, valamint a tervezett tevékenységekkel.	Az értékelés során a következőket vizsgáljuk: - a költségvetés az aktuális piaci árakhoz képest reális (nem szélsőségesen alábecsült vagy túlbecsült), - egyszerűsített költségelszámolás megfelelően betervezett-e, - a betervezett költségek indokoltak és elszámolhatók, - a tevékenységek megfelelő állami támogatási kategóriába került besorolásra, A piaci árak való megfelelés a költségek elszámolása során kerül vizsgálatra.	Megfelelt / Nem felelt meg / Részben megfelelt
Előnyben részesítést biztosító szempontok				
8.	Szinergia	A támogatási kérelem más projektekhez kapcsolódása kerül vizsgálatra.	A támogatási kérelem támogatásban részesített projektekhez való közvetlen vagy közvetett kapcsolódása kerül vizsgálatra.	megfelelt / részben megfelelt / nem megfelelt
9.	Integráltság	A támogatási kérelem programon belüli és kívüli célokhoz való illeszkedése kerül vizsgálatra.	A támogatási kérelem több TOP Plusz célkitűzéshez, egyéb finanszírozási program célkitűzéseire, korábbi	megfelelt / részben megfelelt / nem megfelelt

Azonosító	Kritérium megnevezése	Tartalmi magyarázat	Értékelési módszertan	Minősítés (Megfelelt/Nem felelt meg/Részben megfelelt/Nem releváns)
			probléma megoldási kísérletekhez való kapcsolódása kerül vizsgálatra.	
10.	Szakmai indokoltság	A támogatható tevékenységek szakmai indokoltság, társadalmi hasznossága kerül értékelésre.	A támogatási kérelem szakmai tartalma kerül számszerűsíthető módon értékelésre.	megfelelt / részben megfelelt / nem megfelelt
11.	Költséghatékonyság	Főszabály szerint a támogatási kérelem támogatási összegének és indikátorvállalásának aránya, fajlagos összege kerül értékelésre a programtervezés fajlagos indikátorértékeihez viszonyítva – amennyiben közvetlenül kapcsolódó programindikátor azonosítható.	Az indikátorvállalások fajlagos értéke kerül értékelésre.	megfelelt / részben megfelelt / nem megfelelt